

Public and Private International Law Bulletin

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Türk Vatandaşlığı Kanununda 7039 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi

Mustafa Erkan*

Öz

7039 sayılı “Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanununda farklı konularda önemli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler ile bazı maddelerin fıkralarını yürürlükten kaldırma, bazı maddelerin hükmünde değişiklik yapma ve ek madde düzenlemesi gerçekleştirilmiştir. Önemli düzenlemeler olmasına rağmen doktrinde henüz detaylı bir incelemeye tabi tutulmamıştır. Ayrıca, yapılan değişikliklerin üzerinden iki yıla yakın bir süre geçmesine rağmen Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’te kanuna paralel bir düzenleme yapılmamıştır. Bunun sonucu olarak normlar hiyerarşisine aykırı bir şekilde düzenlemeler arasında çelişki meydana gelmiştir.

Anahtar Kelimeler

Türk vatandaşlığının kazanılması, Temel ilke ve esaslar, Kanunilik ilkesi, Normlar hiyerarşisi, İstisnai haller, İkamet süreleri, Maddi hata, Yabancı devlet vatandaşlığından çıkma

Examining of the Changes in the Turkish Citizenship Law Through Law Number 7039

Abstract

Significant changes were made in the Turkish Citizenship Law on different subjects through the Law numbered 7039 “Amending the Law on Population Services and Certain Laws”. These amendments have been in the form of repealing the provision of the law, making amendments to the provision of the law and arranging additional an article. Although there are important regulations, it has not been subjected to a detailed examination of the doctrine yet. Furthermore, although the amendments have been made almost two years ago, no amendment has been made to the Regulation by following the law yet.

Keywords

Acquisition of Turkish citizenship, General principles and guidelines, The principle of legality, Hierarchy of norms, Exceptional circumstances, Duration of residence, Error of fact, Withdrawal of foreign state citizenship

* Sorumlu Yazar: Mustafa Erkan (Doç. Dr.), Marmara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. E-posta: mustafaerkan@gmail.com ORCID: 0000-0003-3441-161X

Atf: Erkan M, “Türk Vatandaşlığı Kanununda 7039 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi” (2019) 39(2) PPIL 415. <https://doi.org/10.26650/ppil.2019.39.2.0023>

Extended Summary

The Turkish Citizenship Law (TCL) numbered 5901, in effect since 2009, has recently been subject to numerous changes through the Law numbered 7039 “Amending the Law on Population Services and Certain Laws”. Although said changes are of an important nature, they have not yet been subject to a detailed examination of the doctrine. In this study, we aim to address these changes from various angles.

The changes made in the TCL through the Law numbered 7039 have been in the form of (i) making new additions, (ii) making amendments to certain existing provisions and (iii) repealing certain provisions. We are of the opinion that it would not be accurate to categorically classify the changes made to the TCL through the Law numbered 7039 as correct or incorrect, since different changes made through said Law have apparently been made for different reasons and therefore it is necessary to address them separately.

For instance, the Law numbered 7039 brought an accurate amendment to Article 15/1 of the TCL, according to which the maximum duration a foreigner wishing to acquire Turkish citizenship by decision of the competent authority can spend abroad have been increased from six to twelve months. This amendment is in accordance with the problems encountered in practice and the criticisms of the doctrine.

However, on the other hand, some of the reasoning given for said changes are, in our opinion, problematic. For instance, Article 10/2 of the TCL, one of the new additions introduced by the Law numbered 7039, stipulates that the main principles to be implemented in the acquisition of citizenship after birth are to be determined by the Ministry of Interior upon receiving opinions from the relevant public institutions and organizations. We are of the opinion that this provision contravenes the principle of legality, since it makes it possible for the administration to determine the main principles to be implemented in the acquisition of citizenship in lieu of the law-maker. Furthermore, some of the changes brought by the Law number 7039, namely the amendment made to Article 39 and the new Additional Article 1, raise questions as to their practicality. In addition, the changes have also led to certain discrepancies between the articles within the TCL itself, such as between Additional Article 1 and Article 44 as well as between Article 43/1 and Article 43/2.

With the Law Numbered 7039, a new paragraph has been added to Article 12 of the TCL. According to the new paragraph, the Ministry of Interior rejects the requests of those who are in a position to constitute an obstacle in terms of national security and public order. Article 12, paragraph 1 of the TCL, already has the condition of not having any obstacle in terms of national security and public order. While this is the case, the second paragraph added that the Ministry of the Interior will reject the

applications of persons with a condition that would constitute an obstacle in terms of public order and national security. Citizenship is granted by the President to those who wish to acquire Turkish citizenship within the scope of Article 12. Therefore, whether these persons have acted contrary to public order and national security was evaluated by the President. When this new authority was granted to the Ministry of Interior, the workload of the President was reduced. In this case, the President will only be able to examine whether the applicants are among the groups of persons referred to in Article 12 of the TCL.

One of the important amendments introduced by the Law numbered 7039 is to increase the residence period of persons who want to acquire Turkish citizenship from six months to twelve months. Retaining up to twelve months abroad for the last five years from the date of application for citizenship does not constitute an obstacle to the acquisition of Turkish citizenship. This change has been useful. The six-month period was short for “qualified” people who wanted to gain Turkish citizenship.

Accordingly, in light of the principles of certainty and legal security, it is important that changes to laws in effect are not made in short time periods and that they are made pursuant to prior deliberation with the experts and practitioners in the field, in accordance with international law. Otherwise, the changes made by the law-maker will certainly be subject to further change at short notice.

Furthermore, although the amendments were made almost two years ago, no amendment has yet been made to the Implementing Regulation. This situation creates a contradiction between the provisions of law and regulation in contradistinction to the principle of the hierarchy of norms and therefore, this is also a problem which needs to be urgently addressed.

Türk Vatandaşlığı Kanununda 7039 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi

Giriş

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu¹ (TVK) 29 Mayıs 2009 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) kabul edilmiş ve 12 Haziran 2009 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun vatandaşlık hukukumuzu düzenleyen dördüncü kanun olmakla birlikte Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra yürürlüğe giren üçüncü kanundur². Her biri bir öncekini yürürlükten kaldırarak Türk vatandaşlık hukukunu düzenlemiştir.

5901 sayılı TVK'nın yürürlüğe girmesinin üzerinden henüz on yıl geçmesine rağmen Kanun altı defa değişikliğe uğramıştır³. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına alınma şartlarının belirlenmesi konusunda var olan hâkimiyet hakkının bir sonucu olarak bu değişiklikler yapılsa bile mevzuatın bu sıklıkla değişmesi hukuki istikrara zarar vermesi sebebiyle uygulamada bir takım problemleri beraberinde getirmektedir. Bu değişikliklerden bir tanesi 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararname⁴ (KHK) ile yapılmış olup Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte TVK'da yer alan "Bakanlar Kurulu" ifadesi yerine "Cumhurbaşkanlığı" ifadesi getirilmiştir⁵. 8 Mart 2018 tarihinde 7072 sayılı Kanun⁶ ile TVK'nın 29. maddesine ikinci fıkra eklenmiştir⁷. Eklenen ikinci fıkranın başlı başına bir inceleme konusu olması gerektiği düşünülerek burada bu değişikliğe yer verilmemiştir. Bu makalede sadece 19 Ekim 2017 tarihinde kabul edilen ve 3 Kasım 2017 tarihinde yürürlüğe giren 7039

1 Türk Vatandaşlık Kanunu, Kanun Numarası: 5901, Kabul Tarihi: 29.5.2009, RG 12.6.2009/27256.

2 Tabiiyeti Osmanîye Kanunnamesi, Kanun Numarası: 1044, Kabul Tarihi: 28.1.1869; Türk Vatandaşlığı Kanunu, Kanun Numarası: 1312, Kabul Tarihi: 23.5.1928, RG 3.6.1928/409; Türk Vatandaşlığı Kanunu, Kanun Numarası: 403, Kabul Tarihi: 11.2.1964, RG 22.2.1964/11638; 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu. İlgili kanunlar için bkz. Ergin Nomer, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, (24th edn, Filiz 2018) 55-58; Vahit Doğan, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, (15th edn, Savaş 2018) 35-37; Bahattin Bahadır Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, (6th edn, Beta 2017) 33-36; Gülin Güngör, *Tabiiyet Hukuku: Gerçek Kişiler-Tüzel Kişiler-Şeyler*, (6th edn, Yetkin 2018) 7-11, (Tabiiyet).

3 *Tanrıbilir*, 5901 sayılı Kanun daha tasarı halinde iken "Tasarının gerekçesi ve muhtelif hükümlerinden anlaşıldığı kadarıyla, kanunu hazırlayanlar kesinlikle 403 sayılı kanunu yürürlükten kaldırmaya kararlıdır. Ancak bu kararlarını dayandırdıkları gerekçeler, yukarıda da belirtildiği üzere çok haklı veya çok kuvvetli gerekçeler değildir. Umarız, tasarı kanunlaşmadan önce bir kez daha gözden geçirilebilir. Aksi halde son zamanlarda yürürlüğe giren pek çok kanun gibi bu kanun da daha yürürlüğe girmeden değiştirilen bir kanun olmaktan kurtulamayacaktır. Bu da tam bir kısır döngüye yol açacaktır. Çünkü tasarının hazırlanma nedenlerinin başında, mevcut kanunun pek çok değişikliğe geçirmesi ve yapısının bozulması gelmektedir" demiştir. Yapılan eleştiri haklı olsa gerek ki Kanun pek çok defa değişmiştir. Bkz. Feriha Bilge TANRIBİLİR, 'Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısının Hazırlanması Nedenleri Üzerine' (2007) (72) TBB Dergisi 37, 54 (Hazırlanması); 5901 sayılı TVK'nın mülga 403 sayılı TVK'da mevcut olan boşlukları gideremediği ve mülga 403 sayılı TVK'da mevcut olan hususlara ilişkin yeni düzenleme getiremediğine ilişkin eleştirel değerlendirme için bkz. Kamuran Reçber and Zeynep Özgenç, '5901 Sayılı Türk Vatandaşlık Kanunundaki Bazı Boşluklar', (2016) 74(1) İÜHF 373, 373 ff.

4 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Kanun Hükmünde Kararname Numarası: 700, Kabul Tarihi: 2.8.2018, RG 7.8.2018/30471 (2. Mükerrer).

5 2.8.2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nın 188. maddesiyle "Bakanlar Kurulu" ifadesi "Cumhurbaşkanı" şeklinde; "Bakanlar Kurulunun" ifadesi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

6 Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun, Kanun Numarası: 7072, Kabul Tarihi: 1.2.2018, RG 8.3.2018/30354 (Mükerrer).

7 02.01.2017 yılında kabul edilen 680 sayılı KHK'nın 75. maddesi ile yürürlüğe giren TVK m. 29/2, 01.02.2018 tarihinde yürürlüğe giren 7072 sayılı "Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun" un 73. maddesi ile aynen kanunlaşmıştır.

sayılı “Nüfus Hizmetleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”⁸ ile yapılan değişiklikler incelenmiştir.

7039 sayılı Kanun, 5901 sayılı TVK’da bazı önemli değişiklikler yapmıştır. TVK’nın 10, 11, 12, 15, 20, 39, 43 maddelerinde yapılan değişiklikler yürürlükten kaldırma, kanun hükmünde değişiklik yapma ve ek fıkra getirme şeklinde olmuştur. Ayrıca 7039 sayılı Kanunun 33. maddesi ile TVK’ya ek madde getirilmiştir.

Değişikliklerin neden yapıldığı konusunda genel gerekçede bazı açıklamalar yapılmıştır. İlgili gerekçede yapılan açıklama aşağıdaki şekildedir:

“Günün gelişen ve değişen şartlarında, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu uyarınca sonradan Türk vatandaşlığının kazanılmasında uygulanacak temel ilke ve esasların ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığınca belirlenmesi öngörülmektedir. Ayrıca anılan Kanuna göre alınan kararlarda maddi bir hata bulunduğu sonradan anlaşılması halinde, dayanağına uygun şekilde Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne düzeltme veya tamamlama kararı alınması imkânı getirilerek işlemlerin daha kısa sürede sonuçlanması amaçlanmıştır. Yapılan diğer düzenlemeler ise vatandaşlığımıza alınmak için başvuran yabancıların ikamet süresi içinde Türkiye dışında bulunabilecekleri sürenin altı aydan dokuz aya⁹ çıkarılması ve Türk vatandaşlığını kaybetmiş veya vatandaşlıktan ıskat edilmiş olan kişilerin Türkiye’de ikamet etme şartı aranmaksızın vatandaşlığımıza yeniden kazanmalarına imkân sağlanmasıdır”¹⁰.

7039 sayılı Kanun ile TVK’da yapılan değişikliklerin üzerinden uzun bir süre geçmesine rağmen, Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik’te¹¹ (Yönetmelik) henüz 7039 sayılı Kanun ile ilgili olarak bir değişiklik olmamıştır. Yönetmeliğin 20. maddesinde¹² 2017 ve 2018 yıllarında birkaç defa değişiklik olmasına rağmen 7039 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası TVK’nın maddelerine paralel olarak Yönetmeliğin değiştirilmemiş olması kanun ile yönetmelik arasında normlar hiyerarşisine aykırı olacak şekilde çelişki meydana getirmektedir.

8 Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası: 7039, Kabul Tarihi: 19.10.2017, RG 3.11.2017/30229. 7039 sayılı Kanun bir “torba” kanundur. Bu sebeple içerisinde değişik konularda ve kanunlar hakkında düzenleme yapılmıştır. Örneğin, 7039 sayılı Kanun ile İstanbul iline bağlı “Eyüp” ilçesinin adı “Eyüpsultan” olarak değiştirilmiştir. Bunun yanında, 7039 sayılı Kanun 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, 3152 sayılı İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda değişiklikler yapmıştır.

9 Tasarıda “dokuz ay” olarak değiştirilmesi öngörülen süre kanunlaşma sırasında “on iki ay” olarak değiştirilmiş ve yasalaşmıştır.

10 Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü’nün TBMM’ye sunduğu Tasarı Genel Gerekçesi 4. sayfa bkz. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss497.pdf>, Erişim Tarihi 4 June 2019.

11 Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Kabul Tarihi: 11.2.2010, RG 6.4.2010/27544.

12 Yönetmeliğin 20. maddesi Türk vatandaşlığının istisnai olarak kazanılması, başvuru için gerekli belgeler ve yapılacak işleri düzenler. Bu maddede 2016, 2017 ve 2018 yıllarında değişiklikler yapılmıştır. Yatırım yaparak (taşınmaz alımı dâhil) Türk vatandaşlığını kazanacak kişilerin şartlarında günün koşullarına ve siyasi iradenin tercihlerine uygun olarak değişiklikler yapılmıştır.

7039 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Kanunun uygulanması hakkında İçişleri Bakanlığı tarafından bir Genelge¹³ yayımlanmıştır. 7039 sayılı Kanun “torba” kanun olması sebebiyle kanunda düzenlenen diğer konularla ilgili olarak Genelgede açıklama olmasına rağmen TVK’da yapılan değişikliklere ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır.

Bu çalışmada 7039 sayılı Kanun ile getirilen değişikliklerin değerlendirilmesi yapılacaktır. Yapılan düzenlemeler üç alt başlık altında incelenecektir. Birinci alt başlık altında getirilen yeni düzenlemeler, ikinci alt başlıkta yapılan değişiklikler ve son olarak ise yürürlükten kaldırılan hükümler incelenecektir.

I. 7039 Sayılı Kanun ile TVK’da Yapılan Yeni Düzenlemeler

A. Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında Uygulanacak Temel İlke ve Esasların Belirlenmesi

7039 sayılı Kanun’un 28. maddesi ile TVK’nın 10. maddesine ikinci fıkra eklenmiştir. Yapılan yeni düzenleme ile ikinci fıkra “Bu Kanun uyarınca sonradan Türk vatandaşlığının kazanılmasında uygulanacak temel ilke ve esaslar ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlıkça belirlenir” hükmünü içerir.

Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması şartları 5901 sayılı TVK’nın ilgili hükümlerinde ortaya konulmuştur. Ancak, belirtilen şartların bazıları soyut kalmaktadır. Kanaatimizce, bu noktalarda idarenin daha somut verilere ihtiyaç duyması sebebiyle kanun koyucu bu yönde bir düzenleme yapma ihtiyacı hissetmiştir. Bu durumlara örnek olarak TVK m. 11/f.1(d)’de yer alan “iyi ahlak sahibi olmak” veya m. 11/f.1(e)’de yer alan “yeteri kadar Türkçe konuşabilmek” bentleri verilebilir. Bu hususlarda somut kıstaslara ihtiyaç olduğu ortadadır. Ancak, düzenleme yeri, ikincil düzenleme ile soyut konuları somuta çevirme konusunda izlenen yöntem ve yapılan düzenlemenin kanunilik ilkesi açısından değerlendirmeye muhtaç olduğu söylenebilir.

1. Kapsam Açısından Değerlendirme

TVK m. 10/f.2’de öncelikle kapsam noktasında bir sınırlamaya gidilmiş ve sadece 5901 sayılı TVK bağlamında sonradan Türk vatandaşlığının kazanılması için gerekli temel ilke ve esasların İçişleri Bakanlığı tarafından belirleneceği düzenlenmiştir. Örneğin, İskân Kanunu m.8’e dayanarak kazanılacak vatandaşlık kapsam dışında tutulmuştur. İlgili fıkrada odaklanılan husus sonradan Türk vatandaşlığının

13 7039 sayılı Kanunun Uygulanmasına Dair Genelge, Genelge Sayısı: 137396, Kabul Tarihi: 11.12.2017. Genelge için bkz. [https://www.nvi.gov.tr/PublishingImages/mevzuat/mevzuat/genelge/7039%20Sayili_Kanunun_Uygulanmasi\(2017\).pdf](https://www.nvi.gov.tr/PublishingImages/mevzuat/mevzuat/genelge/7039%20Sayili_Kanunun_Uygulanmasi(2017).pdf), Erişim Tarihi: 7 June 2019.

kazanılmasında uygulanacak “temel ilke ve esaslar” ın düzenlenmesidir. Hükümün düzenlendiği yer itibariyle sadece TVK’da yer alan sonradan kazanma yöntemleri için geçerli olması yerindedir.

2. Düzenlenme Yeri Açısından Değerlendirme

7039 sayılı Kanun’un 28. maddesi ile getirilen düzenlemede “...sonradan Türk vatandaşlığının kazanılmasında uygulanacak temel ilke ve esaslar...”ın İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenmesi kabul edilmiştir. Sonradan Türk vatandaşlığının kazanılması söz konusu olunca, yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığının kazanılması, evlat edinme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması ya da seçme hakkının kullanılması ile Türk vatandaşlığının kazanılması hallerinde temel ilke ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecektir.

Güngör, 7039 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik “sonradan kazanmadan” söz ediyor olsa da, düzenleme yerinin TVK m. 10/f.2 olması sebebiyle, hükümün yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığının kazanılmasını düzenleyen TVK m. 11-17 maddelerini konu edindiğini ileri sürmüştür¹⁴. Başka bir anlatımla, kanunun lafzından ziyade düzenleme yerine göre bir değerlendirme yapmanın uygun olacağını belirtmiştir.

Kanaatimizce, her ne kadar TVK m. 10 yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasını düzenleyen bir hüküm olsa bile, kanun koyucunun amacı, hükümün lafzından da anlaşıldığı üzere, sonradan Türk vatandaşlığını kazananlar ile ilgili uygulanacak “temel ilke ve esasları” belirlemektir. Bu sebeple, fıkranın düzenleme yeri TVK m. 10 yerine TVK m. 9 olmalıdır. Zira m. 9 Türk vatandaşlığının sonradan kazanma türlerini düzenlemiştir. 7039 sayılı Kanun ile getirilen düzenleme TVK m. 9’un ikinci fıkrası olması Kanun’un sistematığı açısından daha uygun olacaktır.

3. Kanunilik İlkesi Açısından Değerlendirme

İlgili hükümün düzenleniş amacı tekrar hatırlanacak olursa, “günün değişen ve gelişen şartları” doğrultusunda sonradan Türk vatandaşlığının kazanılmasında uygulanacak “temel ilke ve esasların” İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenmesi öngörülmektedir. Hükümün amaçladığı esas nokta ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 66/f.3’ün uyum içerisinde olup olmadığı değerlendirilmeye muhtaçtır.

Türk vatandaşlığı, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda ifade edilen hallerde kaybedilir. Anayasanın bu hükmü vatandaşlık hukuku alanında mevcut olan kanunilik ilkesini tesis etmektedir¹⁵. Zira kanunilik ilkesi çerçevesinde

¹⁴ Güngör n2 80.

¹⁵ Mustafa Erkan, “Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 72/5. Maddesinin Kanunilik İlkesi ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Bağlamında Değerlendirilmesi” (2019) 14(175-176) BUHFD 329, 335-340, (Kanunilik); Güngör n2 53-54.

kanun koyucudan soyut olarak ortaya koyduğu hükümlerde dahi sınırları çizmesi beklenmektedir. Kanunla sınırları çizildikten sonra teknik ve uzmanlık isteyen konuların idare tarafından doldurulması mümkündür. Başka bir anlatımla, kanunilik ilkesinde hedef, idarenin keyfi uygulamalarını bertaraf ederek vatandaşlığın kazanılmasında ve kaybında kanuni dayanağın olmasını temin etmektedir. Kanunilik ilkesi bir anlamda idarenin takdir yetkisinin sınırlarını çizen, “‘hikmet-i hükümet’ anlayışını bertaraf etme işlevine sahip...”¹⁶ bir ilkedir.

Kanunilik ilkesini kısaca hatırladıktan sonra TVK m. 10/f.2’yi ve hükmün düzenleniş amacını incelemek faydalı olacaktır. Hükmün düzenleniş amacında ifade edilen hususlardan dikkat edilmesi gereken iki temel nokta bulunmaktadır. Birincisi “günün değişen ve gelişen şartlarının” kapsamının ne olduğu; ikincisi ise kanunda da ifade edilen “temel ilke ve esaslar” ile anlatılmak istenen husustur. Bu iki nokta konu açısından çok önemlidir. Günün değişen ve gelişen şartları ile ifade edilmek istenen husus içerisinde kanunilik ilkesine etki edecek düzeyde bir değişim söz konusu mudur? Yoksa tamamen kanunilik ilkesi içerisinde, sadece teknik ve uzmanlık isteyen konularda, idare tarafından doldurulmasına müsaade edilen alanların İçişleri Bakanlığı tarafından günün değişen ve gelişen şartları içerisinde düzenlenmesi midir? Aslında bu sorunun cevabını, TVK m. 10/f.2’de idareye bırakılan “temel ilke ve esaslar” ın içeriği belirlemektedir. Düzenlemede “temel ilke ve esaslar” olarak ifade edildiğinden dolayı, kanunilik ilkesinde idareye bırakılan teknik ve uzmanlık gerektiren konuların dışına çıkılma ihtimalinin olduğu izlenimi vermektedir. Kanaatimizce, kanun koyucunun tercih ettiği ifade “temel ilke ve esaslar” yerine “teknik ve uzmanlığa ilişkin konular” olsaydı daha yerinde bir tercih olurdu. Zira “...vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin temel ilke ve esasların, günlük ihtiyaçlara cevap vermek için yönetsel kararlara bağlanması, ‘temel ilke ve esaslar’ kavramı ile bağdaşmaz.”¹⁷ Temel ilke ve esaslar kavramı ana unsurları ortaya koyan ve kanun ile düzenlenmesi gereken bir alandır. Henüz, İdare yönetmelik değişikliği yaparak, “temel ilke ve esaslar” ile neyi düzenlemek istediği somut olarak ortaya koymamıştır. Bu sebeple, kavramsal bir analiz yapıldığı zaman “temel ilke ve esaslar” kavramının ve dolayısıyla TVK m. 10/f.2’nin içeriğinin kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edeceği söylenebilir¹⁸. Ancak, kanun koyucunun tercih ettiği ifade hatalı olsa bile, idarenin yapacağı ikincil düzenlemeler kanunilik ilkesine ve normlar hiyerarşisine uygun şekilde yapılırsa düzenlemenin bu hali sorun teşkil etmeyecektir.

Kural olarak kanunlar yapıldıktan sonra uzun yıllar yürürlükte kalması hedeflenir. Bu durum her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti için son dönemlerde çok geçerli olmasa

16 Esra Gül Dardağan Kibar, ‘Türk Vatandaşlık Mevzuatı ve Güncel Gelişmeler Işığında Vatandaşlığın Kanuniliği İlkesi’ in Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz and Lale Ayhan İzmirli (eds), *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler* (Savaş 2019) 4.

17 Dardağan Kibar (n 16) 14.

18 ibid.

da amaçlanan, kanunların uzun süreli uygulanmasıdır. Kanunların uzun süreli uygulamalarında tabii ki hem ulusal hem de uluslararası alanda günün değişen ve gelişen şartları olacaktır. Bu değişikliklere, gerekli olduğu yerlerde, uyum sağlamak da kanun koyucunun vazifesidir. Günün gelişen ve değişen şartlarına uyum sağlama görevinin kanun koyucu yerine idareye bırakılması kanunilik ilkesi açısından uygun olmayacaktır. Zira Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybında kanunilik ilkesi egemendir. Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybının önemli hukuki sonuçları vardır. Kişinin Türk vatandaşlığını kazanması, kişiye önemli hak sağlar ve kişi üzerinde yükümlükler doğurur. Süreklilik arz eden hak ve yükümlülüklerin tabii olacağı ilkelerin yönetmelik yerine kanunla getirilmesi hem vatandaşlık bağının doğasına hem de kanunilik ilkesine uygun olacaktır¹⁹.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 7. ve 8. maddelerinde, yasama yetkisinin devredilemezliği ile yürütmenin düzenleme yetkisinin Anayasa ve yasaların gösterdiği alan ile sınırlı olduğu hususları düzenlenmektedir. Kanun koyucuya bırakılan konularda yürütmenin düzenleme yapamayacağı, usul ve esasları düzenleme yetkisinin kanunla yürütmeye bırakıldığı hallerde dahi bu yetkinin amir yasa hükmünü aşar şekilde kullanılamayacağı sabittir. Bu doğrultuda, kanundaki amir hükmün yönetmelikle daraltılmasının olanaksızlığı²⁰; uzmanlık ya da yönetim tekniğine ilişkin konuların yürütmeye bırakılması gereği²¹; yasa ve yasanın amacını aşar nitelikte düzenleme yapma olanağının bulunmadığı; yönetmelik ile üst hukuk kurallarında öngörülen çerçeve yetkiyi aşar nitelikte düzenleme getirilmesinin hukuka aykırılığı²² ve yönetmelikle yasa hükümlerini değiştirmenin olanaksızlığı²³ Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kararlarında açıkça ortaya konulmuştur.

Anayasada açıkça öngörüldüğü üzere vatandaşlığı kazanma şartları kanun ile belirlenir ve bu konuda şart ihdas etmek yetkisi münhasıran kanun koyucuya aittir. Nitekim vatandaşlığın kazanılması şartları Türk Vatandaşlık Kanunu'nun çeşitli maddelerinde kazanma yolları özelinde düzenlenmiştir. Yürütmenin, TVK'da öngörülme-yen şartları İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek temel ilke ve esaslarla düzenlemesi düzenlemenin konuluş amacına ve gerekçesinde belirtilen amacı aşması durumunda açıkça hukuka aykırılık oluşturacaktır. Kanunda ve kanunun gerekçesinde yer almayan bir şartın, yasa koyucu gibi davranmak suretiyle Yönetmelik ile ortaya konulması Anayasa m. 66/f.3'te düzenlenen kanunilik ilkesine, TVK m. 46²⁴ ve

19 ibid.

20 Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 1 D, 778/254, 8.2.1994; Karar için bkz Şeref Gözübüyük and Turgut Tan, *İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar* (9th edn, Turhan 2013) 115, dn 343.

21 Anayasa Mahkemesi, 1/20, 5.4.1977.

22 Danıştay 13 D, 213/1558, 16.3.2005.

23 Danıştay 5 D, 2545/1659, 25.5.1988.

24 TVK'nın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

TVK'nın m. 10/ f.2'ye ve sair maddelerine aykırılık teşkil eder. Çünkü, TVK m. 10/f.2' de yalnızca kanunda düzenlenen şartlar dahilinde, teknik ve uzmanlık isteyen konularda, uygulanacak “temel ilke ve esaslar” ı düzenleme yetkisi (her ne kadar kullanılan kavram çok doğru olmasa da) İçişleri Bakanlığı'na bırakılmıştır.

4. İdarenin Takdir Yetkisi ve Sınırları

Erdem TVK'ya eklenen ikinci fıkranın düzenleniş amacının idarenin Türk vatandaşlığının verilmesindeki takdir hakkının vurgulanması olduğunu ifade etmiştir²⁵. Yazarın belirtmiş olduğu bu haklı görüşe ilave olarak ilgili düzenlemenin idareye değişen şartlara göre teknik ve uzmanlık isteyen konularda esneklik ve adaptasyonda hız sağlama imkânı getirdiği de söylenebilir. Zira TVK m. 10'a eklenen ikinci fıkranın gerekçesine bakıldığında Türk vatandaşlığının sonradan kazanılmasında uygulanacak temel ilke ve esasların günün değişen şartlarına göre belirlenmesine imkân sağlamak olduğu belirtilmiştir. Hüküm uygulanacak “temel ilke ve esasları” belirleme yetkisini ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini almak suretiyle İçişleri Bakanlığı'na vermiştir. Yetkinin salt İçişleri Bakanlığı'nda olmasının ortaya konulacak temel ilke ve esasların belirlenmesinde, değiştirilmesinde ve kaldırılmasında esneklik ve hız sağlayacağı açıktır. Böylelikle İçişleri Bakanlığı günün değişen şartlarına göre gerekli değişiklikleri hızlı yapabilecektir.

5901 sayılı TVK, Türk vatandaşlığını kazanma ve kaybetmede takdir yetkisini kanunilik ilkesi çerçevesinde idareye vermiştir. Devletin hükümlerlik haklarından olan vatandaşlık konusunda idareye takdir yetkisi verilmesi doğal karşılanabilir. Takdir yetkisi TVK m. 10/f.1'de açıkça düzenlenmiştir. Kanunun ifadesi ile “... aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.” İdare takdir yetkisini kullanırken objektif davranma ve vatandaşlık alanında uluslararası hukuk ilkeleri ile bağlı olma yükümlülüğü altındadır²⁶. Bu sebeple, burada önemli olan, idare tarafından kullanılacak takdir yetkisinin hukuki denetime²⁷ izin verecek şekilde kullanılması ve etkin bir yargılamanın yapılmasıdır²⁸.

25 Erdem (n 2) 121.

26 Vahit Doğan, ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı-Avrupa Topluluğu Hukuku Açısından Bir Değerlendirme- Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna Katılım Süreci’, in *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler, Uluslararası Sempozyum Bildirileri Kitabı*, (Türkiye Barolar Birliği 2010) 147-148, (Avrupa Topluluğu); Reçber and Özgenç (n 3) 376; Bilge Bingöl Schrijer, ‘Vatandaşlık Hakkının Kapsamı ve Egemenlik İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme’, (2018) 22(1) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 199, 230.

27 Ender Ethem Atay, *İdare Hukuku: 16 Nisan 2017 Tarihli Anayasa Değişikliğine Göre Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş* (6th edn, Seçkin 2018) 135-138.

28 *Ekşi İdari yargı mercilerinin ve özellikle Danıştay'ın Türk vatandaşlığının yitirilmesi ile ilgili davalarda oldukça titiz ve hassas davrandığını söylemiştir. Bkz. Nuray Ekşi, Danıştay Kararları Işığında Türk Vatandaşlığı Kanununa İlişkin İdari Davalar*, (Arıkan 2008) 122; Türk vatandaşlığının kazanılması için yapılan taleplerin reddinin yargıya taşınması durumlarında ise İdare mahkemesi ve Danıştay'ın yeterince titiz ve hassas olmadığı söylenebilir. Bu konudaki bazı örnekler için bkz. Mustafa Erkan, ‘Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında ‘Milli Güvenlik’ ve ‘Kamu Düzeni’ Kavramlarının İncelenmesi’ in Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz and Lale Ayhan İzmirlil (eds) *Milli Güvenlik Özel Hukukta Güncel Meseleler*, (Savaş 2019) 30-36.

Takdir yetkisinin hukuka uygun kullanılması hukuk güvenliği bakımından önem taşır. Hukuk güvenliğinin sağlanabilmesi için idarenin takdir yetkisinin hukuka uygunluk denetimine tabi tutulması gerekir. Yargı denetiminin yapılabilmesi için idarenin yaptığı işlemlerde gerekçenin bildirilmesi önemlidir. İdarenin dayandığı sebebin varlığının tespiti yapılmalı ve sebep var ise bu sebebin yapılan işlem için yeterli olup olmayacağı açıklanmalıdır. Mahkemeler takdir yetkisinin hukuka uygunluk denetiminde Anayasaya, kanun hükümlerine, örf ve âdete, hukukun genel ilkelerine ve mahkeme kararlarına uygunluğunu denetler. “Ayrıca yargı içtihatlarında takdir yetkisinin kamu hizmeti gerekleri ve kamu yararına, sosyal devlet ilkesi, aile birliğinin korunması ilkesi, eşitlik ilkesi, idarenin bütünlüğü ilkesi, savunma hakkı, düşünce ve kanaat hürriyeti, çalışma ve sözleşme hürriyeti, ölçülülük ilkesi, ...(ne) uygun olarak kullanılması gerektiği öngörülmektedir”²⁹.

Uygulamada karşımıza çıkan sorun, idareye verilen takdir yetkisinin yanında, kanunla düzenlenmesi gereken alanlarda kanunda sınırların çok açık çizilmemiş olması veya idarenin ikincil düzenlemeler ile kanunda aranmayan şartları arar hale getirmesidir. Bu durum kanunilik ilkesine ve normlar hiyerarşisine aykırıdır. “Normlar hiyerarşisinde bir alt norm üst norma aykırılık teşkil etmemeli, üst normun kendisine verdiği hukuki sınırların dışına çıkmamalıdır. Hukuk normları arasında var olan hiyerarşinin anayasal ölçüler içerisinde temin edilmesi hususu hukuk devleti açısından da önem taşımaktadır. Zira bir üst normla yasaklanmayan bir husus daha alt normlarla yasaklandığı takdirde hukuk devleti ilkesi zedelenmektedir”³⁰. Bu durumun en bariz örneği kamu düzeni ve milli güvenlik şartında kendisini göstermektedir. Yeni eklenen fıkra ile milli güvenlik ve kamu düzeni şartında olduğu gibi “temel ilke ve esasları” Kanunun ortaya koyduğu Türk vatandaşlığını kazanmanın şartı(ları) na, Yönetmelik ile somutlaştırmanın ötesinde ilave şartlarla bir sınırlama getirilmesi kanunilik ilkesinin³¹ ve normlar hiyerarşisinin ihlali olarak değerlendirilebilir.

İdare, takdir yetkisine dayalı işlemlerini hukukun belirlediği sınırlar içinde objektif, makul ve geçerli neden ve gerekçelere dayalı olarak tesis etmelidir. Danıştay’ın E. 2011/1214, K. 2011/3344 sayılı kararında belirttiği üzere, “*Bu yetki, keyfi bir hareket yetkisi olmayıp, ancak mevzuatın belirlediği alan içerisinde hukuka uygun bir şekilde kullanılabilir. Takdir yetkisine dayalı işlemlerin hukukun belirlediği sınırlar ile kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun şekilde objektif, makul ve geçerli neden ve gerekçelere dayalı olarak tesis edilmesi gerektiği idare hukukunun en temel ilkesidir*”³². Başka bir Danıştay kararında ise *idarenin takdir yetkisini belli sebepler*

29 Sinan Seçkin and Gül Üstün, ‘İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi’ (2015) 21(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın’a Armağan) 509, 516.

30 Erdal Kuluçlu, ‘Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri’, (2008) 71, Sayıştay Dergisi, 3, 12, <http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der71m1.pdf> Erişim Tarihi: 9 May 2019; <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911557.pdf> Erişim Tarihi: 9 July 2019.

31 Doğan (n 2) 77; Dardağan Kibar (n 16) 11.

32 Danıştay 8 D. 1214/3344, 24.6.2011, www.legalbank.net Erişim Tarihi 4 June 2019.

göstererek kullandığı hallerde, sebeplerin mevcudiyetinin yanında işlemin yapılması için yeterli olup olmadıklarının da araştırılacağına³³ vurgu yapılmıştır. Bu iki karar ışığında idarenin takdir yetkisini, somut olayın özellikleri ve ölçülülük prensibi doğrultusunda kullanması gereklidir.

5901 sayılı Kanun'un idareye verdiği takdir yetkisinin genişliğini genel olarak en çarpıcı şekilde *Turhan ve Tanrıbilir* "5901 sayılı Kanun ile Türk Vatandaşlık Hukuk sistemi bozuk, İçişleri Bakanlığına aşırı yetki tanıyan bir noktaya gelmiştir"³⁴ şeklinde ifade etmiştir. *Turhan ve Tanrıbilir*'in 5901 sayılı TVK yürürlüğe girdiği zaman kullandığı ifade, 7039 sayılı Kanun ile TVK m. 10/f.2'de yapılan değişiklik sonrası daha anlamlı hale gelmiştir.

5. İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları

Kanun koyucu, TVK m. 10/f.2'de uygulanacak temel ilke ve esasları ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak İçişleri Bakanlığı tarafından belirleneceğini hükme bağlamıştır. Tabii burada ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının kimler olduğunun tespit edilmesi gereklidir. Kanun koyucunun kullandığı kavram "ilgili" kamu kurum ve kuruluşlarıdır. "İlgili" kamu kurum ve kuruluşları tespit edilirken Türk vatandaşlığının sonradan kazanma hallerini oluşturan yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması, evlat edinilme veya seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında ilgili kamu kurum ve kuruluşlar kimler ise bunlardan görüş alarak "temel ilke ve esasları" İçişleri Bakanlığı belirleyecektir. Burada "ilgili" kavramı içerisinde kesin bir sınırlama konulmamıştır. Dolayısıyla, Türk vatandaşlığının sonradan kazanılmasında bir şekilde ilgili olan kurum ve kuruluşlardan görüş alınabilecektir. Bu noktada örnek kabilinden bazı isimler zikretmek gerekir ise Cumhurbaşkanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı söylenebilir.

Dikkat edilmesi gereken diğer önemli husus, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının belirttikleri görüşlerin bağlayıcılığıdır. İçişleri Bakanlığı uygulanacak "temel ilke ve esasları" belirlerken alınan görüşleri sadece tavsiye olarak değerlendirmesi mümkün müdür? Kanaatimizce, bahsi geçen görüşlerin dikkate alınması esas olmakla birlikte gelen bütün görüşlerin bağlayıcı olması sistemin işlemesi açısından sıkıntı doğurabilecek bir durum teşkil edecektir. Zira gelen görüşler arasındaki çelişkileri gidermek, vatandaşlık hukukunun temelleri ile bağdaşmayan görüşleri idari yazışmalar ile düzeltmek, zaman ve emek alacaktır. Bu sebeple, sistemin kurgulanmasındaki amaç çabukluk olması sebebiyle gelen görüşlerin bağlayıcı olmaması gereklidir.

33 Danıştay 5 D, 219/461, 24.3.1987 www.legalbank.net Erişim Tarihi: 4 June 2019.

34 Turgut Turhan and Feriha Bilge Tanrıbilir, *Vatandaşlık Hukuku Ders Notları*, (2nd Yetkin 2010) 42.

TVK m. 3/1 (a) gereğinde Bakanlık ile ifade edilen İçişleri Bakanlığı'dır. TVK m. 12 ve m.14/1'de bahsedilen hallerde vatandaşlığın kazanılmasında yetkili makam Cumhurbaşkanı'dır³⁵. Dolayısıyla, Cumhurbaşkanı'na verilen Türk vatandaşlığını kazandırma yetkisinde temel ilke ve esasların İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenmesi uygulamada bir sorun meydana getirebilir mi? *Güngör*, bu noktada, TVK m. 10/f.2'de yer alan düzenlemenin yerindeliliğinin tartışmaya açık olduğunu ileri sürmüştür³⁶. Kanaatimizce, *Güngör*'ün eleştirisi haklıdır. Cumhurbaşkanı'na verilen takdir yetkisi bağlamında düzenlenecek "temel ilke ve esasların" İçişleri Bakanlığı tarafından kaleme alınması bir anlamda Cumhurbaşkanı'nın yetkinin sınırlanması sonucunu doğurur. Ancak, mevcut durumda çözüm olarak İçişleri Bakanlığı, temel ilke ve esasları ortaya koyarken Cumhurbaşkanı tarafından gelen görüşleri dikkate alırsa sorun büyük ölçüde önlenir.

B. İstisnai Yolla Türk Vatandaşlığının Kazanılmasında Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni İncelemesinin İçişleri Bakanlığı Tarafından Yapılması ve Reddedilmesi

Türk vatandaşlığının istisnai haller kapsamında kazanılmasında aranan şartlar TVK m. 12'de düzenlenmiştir. TVK m. 11'de aranan şartlar aranmadan sadece kamu düzeni ve milli güvenlik şartı aranarak Türk vatandaşlığının kazanılabilmesi, istisnai yolla Türk vatandaşlığının kazanılmasını olağan dışı bir yol haline getirmektedir³⁷. İstisnai yolla Türk vatandaşlığın kazanılmasında, vatandaşlığa geçmek isteyen kişi ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki sıkı irtibat, uyum ve bütünleşmeye yönelik şartlar aranmadan³⁸ kişiye Cumhurbaşkanı'nın takdir yetkisi ile Türk vatandaşlığı verilmektedir³⁹. Kanunilik ilkesi ile tam olarak uyuşmaması, idareye geniş takdir yetkisi tanınması, idare tarafından maksadı dışında kullanılma ihtimalinin bulunması ve yargı denetiminin imkânsızlaştırılması gibi nedenlerle Türk vatandaşlığının istisnai yolla kazanılması doktrinde eleştirilmektedir⁴⁰.

TVK tarafından m.10/f.1 kapsamında açıkça idareye tanınan takdir yetkisinin yanında TVK'da düzenlenen ve içeriği soyut olup sınırları tam olarak çizilemeyen kavramlar nedeniyle idarenin mevcut olan takdir yetkisi daha da genişlemektedir. Bu kavramlardan en önemlileri milli güvenlik ve kamu düzeni kavramlarıdır. Bu iki kavramın içeriği zamana ve devleti yönetenlerin politikalarına göre değişmesinden⁴¹

35 2.8.2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nın 188. maddesiyle "Bakanlar Kurulu" ifadesi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

36 *Güngör* (n 2) 80-81.

37 Neşe Baran Çelik, 'Güncel Gelişmeler Işığında Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması', (2017) 130, TBB Dergisi, 357, 363; *Güngör* (n 2) 103.

38 Sadece Türk vatandaşlık hukukunda değil diğer birçok devlette de vatandaşlığın sonradan kazanıldığı hallerde ülkenin anayasal düzenine itaat etmeyi, toplumun kültürüne, yaşam biçimine ve geleneklerine uyum göstermiş olması aranır. Örnek olarak, Alman Vatandaşlık Kanunu m. 10, İsviçre Vatandaşlık Kanunu m. 14. Konu hakkında bkz Bingöl Schrijer (n 26) 206, dn 26.

39 Reçber ve Özgenç istisnai yolla Türk vatandaşlığının kazanılmasında en azından genel sağlık açısından bir sakıncasının bulunmaması şartının aranması gerektiği görüşünü haklı olarak ileri sürmüştür. Bkz Reçber and Özgenç (n 3) 378.

40 Baran Çelik (n 37) 363; Erdem (n 2) 137.

41 Erkan (n 28) 24.

dolayı millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek hallerin tayininde idarenin takdir yetkisi etkili olduğu bir gerçektir⁴². Bu doğrultuda, egemenlik kudretinin bir sonucu olarak idarenin sahip olduğu takdir yetkisi sebebiyle milli güvenlik ve kamu düzeni konusu kanunda bir şart olarak düzenlenmemiş olduğu dönemlerde dahi⁴³, kanunilik ilkesine aykırı olarak, başvuru sahipleri açısından incelenmiştir.

7039 sayılı Kanun'un 29. maddesi ile TVK m. 12/f.2'ye "Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek hali bulunanların talepleri Bakanlıkça reddedilir" hükmü eklenmiştir. TVK m. 12/f.1'de milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama şartı mevcut iken, eklenen ikinci fıkra ile engel teşkil edecek hali bulunan kişilerin başvurularının İçişleri Bakanlığı tarafından reddedileceği düzenlenmiştir.

Kanun koyucunun düzenlemeyi yapmaktaki amacını anlayabilmek için madde gerekçesine bakmakta yarar bulunmaktadır. Madde gerekçesi incelendiğinde, milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek nitelikte hali bulunanların taleplerinin İçişleri Bakanlığı tarafından reddedilmesi amaçlandığı görülecektir⁴⁴. Gerekçede bu yetkinin Cumhurbaşkanı yerine neden İçişleri Bakanlığı'na bırakıldığı açıklanmamıştır. Ayrıca, gerekçede "kamu düzeni" açısından bir değerlendirme yapılmamış olmakla beraber eklenen ikinci fıkrada kamu düzeni bakımından engel teşkil eden bir durumun olması durumunda da İçişleri Bakanlığı tarafından talebin reddedileceği düzenlenmiştir.

İstisnai yolla Türk vatandaşlığını kazanmada karar merci olan Cumhurbaşkanı'nın kamu düzeni ve milli güvenlik şartları açısından uygun görünmeyen talepleri reddetmesi gerekirken, kanun koyucu bu yetkiyi yeni düzenleme ile İçişleri Bakanlığı'na vermiştir. Her ne kadar *Doğan* istisnai yolla Türk vatandaşlığının kazanılmasında milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından şartın yerine gelip gelmediğinin karar makamı olan Cumhurbaşkanı'nın incelemesini bir nevi etkisiz şart olarak değerlendirmiş⁴⁵ olsa da, TVK m. 12/f.1'de yer alan milli güvenlik ve kamu düzeni açısından engel teşkil edecek bir hali bulunmama şartı istisnai yoldan Türk vatandaşlığını kazanabilmesi

42 Feriha Bilge Tanrıbilir, 'Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısının Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Hükümleri', (2008) (75) TBB Dergisi, 27, 40-42, (Tasarı).

43 Mülga 403 sayılı TVK'da Türk vatandaşlığına müracaat eden yabancıların milli güvenlik ve kamu düzeni açısından herhangi bir engel durumunun olup olmadığının araştırılması konusunda açık bir düzenleme mevcut değildi. Ancak, gizli bir yönerge ile Türk vatandaşlığına başvuru sahiplerinin kamu düzeni ve milli güvenliğe aykırı bir durumlarının olup olmadığı idarenin takdir yetkisi çerçevesinde incelenmekteydi. Mülga 403 sayılı TVK döneminde vatandaşlığa alınmada kamu düzeni ve milli güvenlik açısından yapılan inceleme kural olarak yerinde bir inceleme olsa da Anayasa m. 66'da ortaya konan kanunilik ilkesine uygun olmaması nedeniyle eleştiriye açıldı. Eleştiriler için bkz Tanrıbilir 'Tasarı' (n 42) 40; Bilgin Tiryakioğlu, 'Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısına Göre Vatandaşlığın Yetkili Makam Kararı İle Kazanılması', in Vahit Doğan, Feriha Bilge Tanrıbilir and Banu Şit (eds), *Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu*, (Seçkin 2008) 79, 82; Banu Şit Köşgeroğlu, 'İstisnai Yoldan Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Genel Esaslar ve Son Değişiklikler Çerçevesinde Türk Vatandaşlığının İstisnai Yoldan Kazanılması', (2017) 7(1) Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 169, 187-188. 5901 sayılı TVK ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında kamu düzeni veya milli güvenlik kavramları genellikle aranmıştır. Böylelikle, kanunilik ilkesi kural olarak yerine getirilmiştir.

44 Madde gerekçesi 11.

45 Doğan (n 2) 78.

için aranan tek şarttır⁴⁶. Bu şartın değerlendirilmesinin Cumhurbaşkanlığı yerine İçişleri Bakanlığı'na bırakılmış olması, Cumhurbaşkanlığı'nın inceleme noktasında görevini sadece başvuru sahiplerinin kanunda tespit edilmiş kişi gruplarından birisinin kapsamında kalıp kalmadıklarını belirleme ile sınırlandırılmış olmaktadır. Yapılan düzenleme ile istihbarat ve kolluk kuvvetlerince yapılan incelemenin değerlendirmesini İçişleri Bakanlığı'na bırakarak, kamu düzeni ve milli güvenlik şartının daha etkili bir şekilde kullanılması amaçlanmış olması da mümkündür. Belki de, yapılan düzenleme ile Cumhurbaşkanlığı'nın iş yükünü bir anlamda hafifletme sağlanmıştır.

Milli güvenlik ve kamu düzeni gibi soyut olan ve sınırları çizilmemiş kavramların içi doldurulurken idare takdir yetkisini kullanmaktadır. Sorun, İçişleri Bakanlığı tarafından milli güvenlik ve kamu düzeni açısından engel bir durum olmadığı tespit edilmesi sonrası, aynı konuda Cumhurbaşkanlığı tarafından engel bir durum var olduğu iddiası ile başvuru sahibinin talebi reddedilebilir mi? Kanaatimizce, bu noktada Cumhurbaşkanlığı'nın bir takdir yetkisi kalmamıştır. İçişleri Bakanlığı'nın kamu düzeni ve milli güvenlik bakımından uygun gördüğü kişilerin, ilave bilgi ve belge olmaksızın, aynı durum için Cumhurbaşkanlığı tarafından reddedilmesi kural olarak mümkün değildir. Ancak, hemen hatırlamak gerekir ki Türk vatandaşlığına kazanmak için başvuran kişiler kanunda sayılan şartları sağlasalar dahi, idarenin kişiyi Türk vatandaşlığına alıp almama noktasında takdir hakkı bulunmaktadır. İdarenin takdir hakkı bulunmakla beraber bu hak keyfi olarak kullanılamaz⁴⁷ ve bu hak kanunun idareye verdiği takdir hakkı sınırları içerisinde kullanılmalıdır⁴⁸.

C. Türk Vatandaşlığını Kaybedenler veya İskat Edilenlerin Yeniden Türk Vatandaşlığına Alınması

7039 sayılı Kanunun 32. maddesi ile TVK m. 43'te hem değişiklik yapılmış⁴⁹ hem de iki yeni fıkra eklenmiştir. Kanun maddesinin başlığına da "...veya vatandaşlıktan

46 Erdem (n 2) 137; Doğan, özellikle istisnai yolla Türk vatandaşlığına kazanmak için başvuracak kişilerin reşit ve mümeyyiz olması şartının aranmamış olmasını bir eksiklik olarak değerlendirmiştir. Bu eleştirisinin gerekçesini ise ehliyet üzerine oturtmaktadır. Doğan'a göre vatandaşlığa müracaat şahsa sıkı sıkıya bağlı hallerden olduğu için müracaat eden kişi tarafından kullanılması gerekmektedir. Bu sebeple, sınırlı ve tam ehliyetsizlerin Türk vatandaşlığına kazanmak için müracaat edemeyeceklerini ifade etmiştir. Bkz. Doğan (n 2) 79; Aksi yönde ise Güngör istisnai yolla vatandaşlığa alınacak kişilerde reşit ve mümeyyiz olma şartının aranmasının gerekli olmadığını ileri sürmüştür. Bkz Güngör (n 2) 101; Ayrıca bkz. Sibel Özel, 'Suriyeli Sığınmacıların Kitleli Olarak Türk Vatandaşlığına Alınması Meselesinin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi' (2017) 91(3) İstanbul Barosu Dergisi, 14, 23; Nomer kanun koyucunun istisnai vatandaşlığa alınmada reşit ve mümeyyiz olma şartını aramayı bu kişilerin başvurularını yapabileceği ihtimali sağladığını beyan etmiştir. Bkz Nomer (n 2) 89.

47 Doğan (n 2) 61-62.

48 ibid 77.

49 7039 sayılı Kanun'un 32. maddesi ile 5901 sayılı TVK'nın 43. maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Türk vatandaşlığını kaybedenler veya vatandaşlıktan iskat edilenler

MADDE 43- (1) Mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25 inci maddesinin (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca Türk vatandaşlığını kaybetmiş olan kişiler, başvuruları halinde, milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak kaydıyla, Türkiye'de ikamet etme şartı aranmaksızın Bakanlık kararı ile yeniden Türk vatandaşlığına alınabilirler.

(2) Mülga 28/5/1928 tarihli ve 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre vatandaşlıktan iskat edilmiş kişiler, başvuruları halinde, milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak kaydıyla, Türkiye'de ikamet etme şartı aranmaksızın Bakanlık kararı ile yeniden Türk vatandaşlığına alınabilirler.

(3) Milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek hali bulunanların talepleri Bakanlıkça reddedilir."

ıskat edilenler” ifadesi eklenmiştir. Başlıktaki bu ekleme TVK m. 43’e eklenen ikinci fıkra nedeniyle yapılmıştır.

TVK m. 43/f.1’de değişiklik yapılmıştır. Fıkranın son hali hemen hemen değişiklik öncesi metin ile aynıdır. Sadece noktalama işaretlerinde ve yeniden Türk vatandaşlığına almaya yetkili olan makamda değişiklik bulunmaktadır. Değişiklik öncesi yetkili makam “Cumhurbaşkanı”⁵⁰ iken yapılan yeni düzenleme ile yetkili makam “Bakanlık” yani İçişleri Bakanlığı olmuştur.

TVK m. 43/f.2 yeni eklenen bir düzenlemedir. Bu fıkrayla mülga 1312 sayılı TVK⁵¹ ile Türk vatandaşlığından ıskat edilen kişilerin Türk vatandaşlığını yeniden kazanması düzenlenmiştir. Böylelikle mülga 403 sayılı TVK kapsamında belli şartlarda Türk vatandaşlığını kaybetmiş kişilerin yeniden Türk vatandaşlığına alınması yanında mülga 1312 sayılı TVK için de benzer bir uygulamaya gidilmiştir. TVK’nın 43. maddesinde yapılan bu değişiklik Türk hukukunun yabancı olduğu bir değişiklik değildir. Zira 17 Şubat 1981 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 2383 sayılı Kanun⁵² ile mülga 403 sayılı TVK’da yapılan değişiklik ile mülga 1312 sayılı TVK hükümlerine göre vatandaşlıktan ıskat edilmiş veya doğuştan Türk vatandaşı olup başka bir nedenle Türk vatandaşlığını kaybetmiş olan kişilere yeniden Türk vatandaşlığını kazanma imkânı verilmiştir⁵³. Bu imkân verilirken iki yıllık bir süre öngörülmüş ve öngörülen bu süre 17 Şubat 1981 tarihinden itibaren başlamıştır. Süresi içerisinde başvuran kişilerden ikamet şartı aranmayacaktır. Ancak bu kişilerin Türk vatandaşlığına alınmasında bir sakınca olmaması gerekli olacaktır. Şartları sağlayan kişiler Bakanlar Kurulunca yeniden Türk vatandaşlığına alınacaklardır⁵⁴. Benzer şekilde, hatta başvuru şartı aranmaksın, 3808 sayılı Kanun⁵⁵ ile de mülga 403 sayılı Kanun m. 25/(g) uyarınca haklarında vatandaşlığı kaybettirme kararı verilen kişiler, Kanun’a eklenen Geçici m. 3 sayesinde müracaatlarına ihtiyaç kalmaksızın nüfus kütüklerindeki kayıtlarının Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından canlandırılacağı düzenlenmiştir⁵⁶.

TVK m. 43’ün birinci ve ikinci fıkrası beraber incelenirse kapsam bakımından bazı farklar olmakla beraber birçok hususun benzer şekilde düzenlendiği görülecektir.

50 2.8.2018 tarihli ve 700 sayılı KHK’nın 188. maddesiyle “Bakanlar Kurulu” ifadesi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

51 Düstur, 3. Tertip, C. IX, s. 994. Kanun metni için bkz İlhan Unat, *Türk Vatandaşlık Hukuku (Metinler-Mahkeme Kararları)*, (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları 1966) 8-10.

52 11.2.1964 tarih ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Ekleneceği Hakkında Kanun, Kanun Sayısı: 2383, Kabul Tarihi: 13.2.1981, RG 17.2.1981/17254.

53 Ergin Nomer, ‘Türk Vatandaşlığı Kanunundaki Değişiklikler’, (1981) 1(1) MHB 15, 15-16, (Değişiklikler).

54 ibid 16.

55 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25 inci Maddesinin (g) Bendi ile Bu Maddenin İkinci Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılması ve Bu Kanuna İki Geçici Madde Ekleneceğine Dair Kanun, Kanun Sayısı: 3808, Kabul Tarihi: 27.5.1992, RG 4.6.1992/21248.

56 Nimet Özbek, *Türk Vatandaşlık Hukukunda İlgilinin İstemi Gerekmaksızın Türk Vatandaşlığıyla İlgisinin Kesilmesi* (Yetkin 2019) 181-182, (İlgilinin İstemi).

İki fıkranın da uygulanabilmesi için bir talebin olması gereklidir. Yeniden Türk vatandaşlığını kazanacak kişinin başvurusu olmadan idarenin kendiliğinden harekete geçip ilgili kişiyi Türk vatandaşı yapması mümkün değildir. İki fıkrada da milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunup bulunmadığı inceleme yapılmakta iken kamu düzeni açısından inceleme yapılmamaktadır. İki fıkra kapsamında da başvuru sahiplerinin Türkiye’de belirli süre ikamet etme şartı aranmaksızın İçişleri Bakanlığı’nın kararı ile Türk vatandaşlığı kazanılabilmektedir. Bu benzerliklerin yanında iki fıkra arasında önemli farklar da bulunmaktadır. Özellikle kapsam bakımından birinci fıkra ile ikinci fıkra arasında farklar vardır.

TVK m. 43/f.1’de mülga 403 sayılı TVK’nın 25. maddesinin (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca Türk vatandaşlığını kaybetmiş olan kişiler yeniden Türk vatandaşlığına girebilmek için başvurabilir. Yani başvurabilecek kişiler açısından bir sınırlamaya gidilerek mülga 403 sayılı TVK m. 25’in bazı bentleri kapsam dışında bırakılmıştır. Aşağıdaki gruptaki kişiler TVK m. 43/f.1’den istifade edebilirler:

- a bendi uyarınca, izin almaksızın kendi istekleriyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişiler,
- ç bendi uyarınca, muvazzaf askerlik hizmeti yapmak veya yurt savunmasına katılmak için yapılan çağrıya uymayanlar,
- d bendi uyarınca, askere sevk sırasında veya kıtalarına katıldıktan sonra yurt dışına kaçıp da kanuni süresi içerisinde dönmeyenler,
- e bendi uyarınca, silahlı kuvvetler mensubu ile askerlik görevini yapmakta olanlardan görev, izin, hava değişimi veya tedavi gibi nedenlerle yurt dışında bulunup da süresi bittiği halde mazeretsiz olarak üç ay içerisinde yurda dönmeyenler.

Böylelikle kanun koyucu mülga 403 sayılı TVK’nın 25. maddesinin (b), (c), (f), (g)⁵⁷ ve (h)⁵⁸ bentleri kapsam dışında tutmuştur. TVK m. 43/f.2’de ise bu yönde bir sınırlamaya gidilmeksizin mülga 1312 sayılı TVK kapsamında ıskat⁵⁹ olan kişiler yeniden Türk vatandaşlığını kazanmak için başvuru yapabilirler. Bu kapsamda örneğin birinci fıkrada kapsam dışında bırakılan yabancı devletin hizmetinde

57 2383 sayılı Kanunla eklenen bu bent 3808 sayılı Kanun ile 4 Haziran 1992 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

58 2383 sayılı Kanunla eklenmiştir.

59 “Vatandaşlıktan çıkarma (ıskat) 1312 sayılı TVK’nın 9, 10 ve 11. maddelerinde düzenlenmiştir. Kanun, doğumla Türk vatandaşı olanlarla sonradan Türk vatandaşlığını kazanmış kişiler hakkındaki çıkarma sebeplerini ayrı ayrı düzenlemiştir. Bütün vatandaşlar için ortak olan çıkarma nedenleri, 1312 sayılı TVK’nın 9 ve 10. maddelerinde düzenlenmiştir. Bunlar, “izin almadan yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmak”, “yabancı bir orduya askerlik hizmetini ifa etmek”, “yabancı bir devlet hizmetine girmek”, “Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devlet hizmetine Hükümetten izin almadan çalışmaya devam etmek”, “Türkiye’nin seferberlik ilan ettiği bir zamanda askere gitmemek”, “askerlikten kaçarak Türkiye’ye geri dönmek”, “ilgilinin yabancı ülkede ikamet ettiği halde beş yıldan fazla bir süre ile kendisini Türk konsolosluklarına tescil ettirmemesi” olarak sıralanabilir. Türk vatandaşlığını sonradan kazanmış olanlara has ıskat sebepleri ise “Türkiye Cumhuriyetinin dahili ve harici emniyetine mugayir e’al ve harekata tasaddi etme” ile “askerlik hakkındaki kanunların emrettiği mükellefiyetleri ifa etmeme” olarak düzenlenmiştir.” Detaylı bilgi için bkz Nimet Özbek, ‘İlgilinin İstemi Gerekmesizin Türk Vatandaşlığıyla İlişkininin Kesilmesi’ (2018) (139) TBB Dergisi 81, 109 vd; Özbek, *İlgilinin İstemi* (n 56) 63; Hicri Fişek, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1959) 118 vd; Tuğrul Arat, ‘Türk Vatandaşlığından İskat Edilen Kişilerin Mülkiyet ve Miras Hakları’ (1974) 31(1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 279, 281, dn 6.

bulunan, savaş zamanı yabancı devletin hizmetinde bulunan ve devletin aleyhine faaliyette bulunan kişiler TVK m. 43/f.2 kapsamında yeniden Türk vatandaşlığına girmek için başvuruda bulunabilirken TVK m. 43/f.1 kapsamında yeniden Türk vatandaşlığını kazanamazlar⁶⁰. Mülga 1312 sayılı TVK'da ıskat meselesi Tabiiyeti Osmaniyeye Kanunnamesi'ne⁶¹ benzer bir şekilde vatandaşlığın yetkili makam kararıyla irade dışı kaybı hallerini tek isim altına "tabiiyetten ıskat" olarak düzenlemiştir⁶². Mülga 403 sayılı TVK ise daha farklı bir düzenlemeye yer vermiştir. Mülga 1312 sayılı TVK'da "ıskat" altında toplanan nedenler mülga 403 sayılı TVK'da "vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemler"⁶³ başlığı altında ikiye bölünerek düzenlenmiştir⁶⁴. "Bu alt bölümlere, kurumların, sebeplerindeki ağırlık bakımından olduğu gibi, amaçlar bakımından da farklı biçimde düzenlenmesi gerekçesine dayanır. Birinci alt bölüm, 'kaybettirme' adını taşımaktadır. Eski ıskat kurumunun yeni kanundaki gerçek karşılığı olan 'çıkarma' ise, tek sebebe münhasır kılınmıştır."⁶⁵ Mülga 1312 sayılı TVK'da yetkili makam kararıyla irade dışı vatandaşlığın kayıp halleri çok daha geniş iken TVK m. 43/f.2'de sınırlama getirilmemiş ve bütün halleri kapsam dâhiline alınmıştır. TVK m. 43/f.1 ise zaten iki alt başlık halinde düzenlenmiş yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kaybı hallerini bir daha kapsam daralması yaparak fıkra 1 ile fıkra 2 arasında konu bakımından ciddi bir içerik farklılığı meydana gelmiştir. Kanaatimizce iki fıkra arasında ıskat açısından kapsam farklılığı getirilmesi yerinde olmamıştır. Hem mülga 1312 sayılı TVK hem de mülga 403 sayılı TVK açısından benzer bir düzenlemenin yapılması yerinde olacaktır. Bu benzerlik TVK m. 43/f.2 kapsamında ve geniş olmalıdır⁶⁶. Kapsamın geniş olarak düzenlenmesi⁶⁷ uluslararası hukukta genel kabul gören vatandaşlık hukukuna hâkim olan ilkelere herkesin

60 Karşılaştırmalı Türk vatandaşlığının irade dışı sona erme nedenleri için bkz Feriha Bilge Tanrıbilir, 'Vatandaşlığın Irade Dışı Kayıp Halleri' in Vahit Doğan, Feriha Bilge Tanrıbilir and Banu Şit (eds), *Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu*, (Seçkin 2008) 143, 161, (Irade Dışı).

61 Düstür, 1. Tertip, C. I, s. 16.

62 İrem Karakoç, *Hukuk Tarihinde Vatandaşlık-Yabancılık Statüsü*, (Yetkin 2012) 218-230.

63 Yapılan tasnifin eleştirisel yaklaşımı konusunda bkz. Özbek *İlgilinin İstemi* (n 56) 81-86.

64 Arat (n 59) 280-281.

65 Arat (n59) 281. Alıntı içerisindeki dipnotlar alınmamıştır.

66 Özbek, mülga 403 sayılı TVK m. 26 maddesi uyarınca haklarında çıkarma kararı verilen kişilerle 3808 sayılı Kanun'da olduğu gibi hayatta olmaları şartı ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın nüfus kütüklerindeki kayıtlarının canlandırılması önermiştir. Bkz Özbek *İlgilinin İstemi* (n 56) 181-182.

67 Türk vatandaşlığını değişik sebeplerle kaybeden kişilerin yeniden Türk vatandaşlığını kazanabilmesi için çok geniş kapsamlı olacak şekilde Cumhuriyet Halk Partisi Bursa Milletvekili Aykan Erdemir tarafından bir kanun teklifi verilmiştir. Teklif birçok kez yenilenmiş ancak verilen teklif yasalaşmamıştır. Teklif 5901 sayılı TVK'ya Geçici 3. madde eklenmesi öngörmekteydi. Önerilen madde 29.10.1914 tarihinden itibaren teklif yasalaşana kadar geçen süre içerisinde değişik saiklerle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin belirli ispat şartlarını yerine getirmek kaydıyla 5901 sayılı Kanundaki sınırlamalara tabi olmaksızın Türk vatandaşlığını yeniden kazanabileceğini içermektedir. Detaylı bilgi için bkz <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2-0178.pdf> Erişim Tarihi: 7 July 2019.

mutlaka bir vatandaşlığı olmalıdır ilkesine⁶⁸ ve Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi⁶⁹ m. 4, 7/f.3 ve 9'a daha uygundur⁷⁰.

7039 sayılı Kanun ile TVK m. 43'e ayrıca üçüncü fıkra da eklenmiştir. Milli güvenlik bakımından engel teşkil edilecek hali bulunan yabancıların TVK m. 43 uyarınca yeniden Türk vatandaşlığını kazanmaları yönündeki talepleri İçişleri Bakanlığı tarafından reddedilecektir. Kanaatimizce, TVK m. 43/f.3'ün düzenlenmesine gerek yoktur. Zira fıkra 1 ve 2 kapsamında milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir halin bulunması durumunda İçişleri Bakanlığı talebi reddetme hakkına sahiptir. Üçüncü fıkra da konunun ayrıca düzenlenmesinin amacı İçişleri Bakanlığı'nın konu hakkındaki yetkisini vurgulamak olabilir. Bu durumda yapılan bu düzenleme faydalı fazlalık olarak değerlendirilebilir.

Son olarak TVK m. 43 ile TVK m. 14'ün beraber değerlendirilmesi yerinde olabilir. TVK m. 43, mülga Cumhuriyet dönemi kanunlarıyla Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin m. 14'ten farklı olarak ikamet şartı aranmaksızın yeniden Türk vatandaşlığına alınması işlemidir. İki düzenleme iki noktada birbirinden ayrılmaktadır. Birincisi, TVK m. 43/f.1'in kapsamı mülga 403 sayılı TVK'nın 25. maddesinin belirli bentleri ile sınırlı tutulmuştur. 5901 sayılı TVK m.14'te ise TVK m.29 kapsamında Türk vatandaşlığını kaybedenler arasında bir ayrıma gitmemiştir. İkincisi ise yeniden Türk vatandaşlığına alma noktasında yetkili makamdır. TVK m. 14'e göre TVK m. 29 uyarınca Türk vatandaşlığı Cumhurbaşkanı kararı⁷¹ ile kaybettirilenlerin yeniden

68 Vatandaşlık hukuku alanında egemen olan temel ilkeler ve Türk hukuku üzerindeki etkileri hakkında bkz Ayhan Dolunay, 'Vatandaşlık Hukuku Temel İlkelerinin Türk Hukuku ve Kıbrıs Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi' (2016) (122) TBB Dergisi, 369, 378 vd.

69 01.03.2000 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'ne Türkiye taraf değildir. Türkiye taraf olmamasına rağmen 5901 sayılı Kanun hazırlanırken Sözleşmeden önemli ölçüde istifade edilmiştir. Bu durum 5901 sayılı TVK'nın gerekçesinde açık bir şekilde ifade edilmiştir. Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'nin İngilizce metni için bkz <https://rm.coe.int/168007f2c8> Erişim Tarihi: 9 Haziran 2019. Sözleşmenin Türkçe çevirisi için bkz Alper Can Aykaç (Çev), 'Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi', (2008) (77) TBB Dergisi, 359, 359 vd, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-77-445>, Erişim Tarihi: 7 July 2019; Ayrıca <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802edede>, Erişim Tarihi: 7 July 2019; Gülin Güngör, 'Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi', (1997-1998) 17(1-2) MHB, 229, 234. (Avrupa); Feriha Bilge Tanrıbilir, 'Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi ve Türk Hukuku', (2002) 22(2) MHB (Prof. Dr. Ergin Nomer'e Armağan) 791, 793 (Vatandaşlık Sözleşmesi).

70 Devletlerin kendi vatandaşlarının vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemleri nedeniyle idari takdir hakkını kullanarak vatandaşlıktan çıkarmaları uluslararası belgelerde çoğu zaman haklı ve meşru bir gerekçe sayılmaktadır. Ancak, karşı yönde olan görüşler de söz konusudur. Vatansızlığın önlenmesi uluslararası bir teamül ilkesi olması nedeniyle vatansız kalmaya neden olacak her türlü davranışın idarenin keyfi davranması olarak değerlendirilmesi gerektiği de ileri sürülmüştür. Bkz Monika Ganczer, 'The Right to a Nationality as a Human Right?', (2015) Hungarian Yearbook of International Law and European Law 2014, 15-33, http://real.mtak.hu/24919/1/9789462365032_hfdst02.pdf Erişim Tarihi: 7 July 2019; BİNGÖL Schrijer (n 26) 235-236. Son yıllarda vatandaşlığın bir insan hakkı olduğu bu sebeple kişilerin vatansız bırakılmasının ağır bir insan hakkı ihlali olduğu, devletlerin vatansızlık hallerinde egemenliklerinin sınırsız olmadığını ileri süren görüşler vardır. Bkz Karşı oy, *Ramadan v. Malta*, App no 76136/12 (ECHR 21 June 2016) <https://www.refworld.org/cases,ECHR,57ff5080ae3.html> Erişim Tarihi: 7 July 2019; Bingöl Schrijer (n 26) 225 ve 256 vd. Ancak, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi m. 15'te vatandaşlığı bir insan hakkı olarak kabul edildiği beyan edilmemiştir. Bkz Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 10.12.1948 Tarihli ve 217(111) Sayılı Kararı ile Kabul Edilen İlişik "İnsan Hakları Evrensel Beyanamesinin" Resmi Gazete ile Yayınlanması Hakkında Karar, Karar Sayısı: 9119, Kabul Tarihi, 6.4.1949, RG 27.5.1949/7217; Güngör 'Avrupa' (n 69) 239-240.

71 2.7.2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nın 188. maddesiyle "Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu'nun kararı ifadesi Cumhurbaşkanı olarak değiştirilmiştir. Yapılan bu düzenleme ile İçişleri Bakanlığı'nın teklifine ihtiyaç olmaksızın Cumhurbaşkanı kararı ile TVK m. 29 kapsamında kişilerin Türk vatandaşlığı kaybettirilebilir. Burada Cumhurbaşkanı salt takdir yetkisine haizdir.

Türk vatandaşlığını kazanmaları konusunda kararı Cumhurbaşkanı vermektedir. Bu bir nevi yetkide paralellik ilkesidir. Ancak, TVK m. 43/1 ve 2 kapsamında yeniden Türk vatandaşlığına alınmada yetkili makam İçişleri Bakanlığı'dır.

D. Saklı Nüfus

“Onsekiz yaşını tamamlayıncaya kadar herhangi bir nedenle aile kütüklerine kayıt edilmemiş olan ve yabancı bir devletle vatandaşlık bağı bulunmayan kişileri”⁷² ifade eden kavram “saklı nüfus”tur. Dolayısıyla saklı nüfus ifadesinin kendisine yer bulabilmesi için iki şart vardır. Bunlardan birincisi onsekiz yaşını tamamlayıncaya kadar aile kütüğüne kaydedilmemiş olmaktır. İkincisi ise yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmamış olmaktır. Bu iki unsurun birlikte yer aldığı kişiler “saklı nüfusu” meydana getirmektedir.

7039 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile TVK'ya eklenen saklı nüfus konusunu düzenleyen EK 1. madde şöyledir: “Onsekiz yaşını tamamlayıncaya kadar herhangi bir nedenle aile kütüklerine kaydedilmemiş olan ve yabancı bir devletle vatandaşlık bağı bulunmayan kişiler; ana veya baba, bunların ölmüş olması halinde, varsa kardeşleri ile hısımlığını gösterir tıbbî rapor ibraz etmeleri durumunda Türk vatandaşlığını kazanır.” Kanun koyucu yapmış olduğu düzenlemede “kazanır” ifadesini kullanmıştır. Başka bir tabirle, EK 1. maddedeki şartların yerine gelmesi durumunda Türk vatandaşlığı kazanılır. Burada hemen TVK m. 6 ve TVK m. 7'yi hatırlamakta fayda vardır. TVK m. 6 uyarınca doğumla kazanılan vatandaşlık doğum anından itibaren hüküm ifade eder. TVK m. 7 uyarınca da Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içerisinde doğmuş çocuk Türk vatandaşıdır. Türk ana veya babadan evlilik birliği dışında çocuk dünyaya gelmiş ise m. 7/f.2 ve 3'te düzenlenen şartların yerine gelmesi durumunda çocuk Türk vatandaşlığını kazanacaktır. Başka bir anlatımla, soy bağı esasına göre kazanılan Türk vatandaşlığı, Türk vatandaşı ana veya babayla soy bağının kurulmasıyla kendiliğinden kazanılan bir vatandaşlıktır (Yönetmelik m. 7/1). Tekrar 7039 sayılı Kanun ile düzenlenen EK m. 1'e gelirsek, onsekiz yaşını tamamlamış ve diğer şartları taşıyan kişilerin ana veya baba, bunların ölmüş olmaları halinde kardeşleri ile hısımlığını gösteren tıbbî bir rapor ibraz etmeleri durumunda Türk vatandaşlığını kazanacaklardır. Tıbbî raporun amacı soy bağını kurmaktır. Ana veya baba, bunların ölmüş olmaları durumunda kardeşler ile hısımlık kurulur ise bu durumda bu kişiler TVK m. 6 ve 7 gereğince doğum anından itibaren Türk vatandaşlırdılar. Burada kazanılmış bir vatandaşlığın ispatına ihtiyaç vardır. İspat ile resmi makamlar huzurunda kişinin Türk vatandaşı olduğunun bilinir olmasını sağlamak söz konusu olacaktır⁷³. İlgili kişi, aslen doğum yoluyla Türk vatandaşlığını kazandığının ispatını *lex causae* esası dairesince Türk kanunlarına göre

72 Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.4/1(ff), bkz Karar Numarası: 11081, Karar Tarihi: 29.9.2006, RG 23.11.2006/26355.

73 Dardağan Kibar (n 16) 15.

yapacaktır. Türk hukukunda ispat şekle tabi kılınmamıştır (TVK m.36/1). TVK’da ispat yükünün kime ait olduğu konusunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte Türk Medeni Kanunu⁷⁴ (TMK) m.6’dan istifade ile kanunda aksine bir düzenleme olmadıkça, taraflardan her biri iddiasını ispatlamakla mükelleftir⁷⁵. Tüm bunların ışığında, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını iddia eden kişi Türk hukuku uyarınca Türk vatandaşlığını kendisine kazandırdığını iddia ettiği olay veya hukuki işlemi ispatlamakla yükümlüdür. Bu sebeple, EK m.1’in düzenlemesindeki en problemli nokta “...asında Türk vatandaşlığının ispatını ilgilendiren bir hususun vatandaşlığın kazanılması çerçevesinde düzenlenmiş olmasıdır”⁷⁶. Bu sebeple, madde hükmünde yer alan “kazanır” ifadesinin TVK m. 6 ile uyumlu değildir; amacı aşan bir düzenleme söz konusudur. İki hüküm birlikte değerlendirildiğinde, birbiri ile çelişen hükümlerin var olması kanunilik ilkesi açısından da uygun değildir⁷⁷.

EK 1. madde incelendiğinde görüleceği üzere hükmün uygulanabilmesi için üç temel şart bulunmaktadır. Bunlardan birincisi kişinin onsekiz yaşı tamamlanincaya kadar herhangi bir nedenle aile kütüğüne kaydedilmemiş olması gerekmektedir. Burada esas alınan yaş onsekiz yaşın tamamlanmasıdır. Başka bir ifadeyle ondokuz yaşından gün almış olması gerekmektedir. Onsekiz yaşını tamamlamayanlar bu madde hükmünden istifade edemezler. Onsekiz yaşından küçük kişiler TVK kapsamında “çocuk” turlar. Bu sebeple bu kişilerin soy bağı kurularak doğumla Türk vatandaşı olması mümkündür. Kanaatimizce, yukarıda da izah edildiği üzere, onsekiz tamamlamış olan kişilerin de soy bağını ispat ederek Türk vatandaşlığını kazanmaları mümkündür.

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu⁷⁸ m. 20’ye göre Kanun gereğince Türk vatandaşlığı kazanan kişiler aile kütüğüne tescil edilirler. Kanaatimizce, TVK EK m. 1 ile Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 20 arasında bir çelişki vardır. Zira yukarıda da söylendiği üzere, Türk vatandaşlığını kazanan kişiler aile kütüğüne kaydedilirler. Buradan çıkan sonuç Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin aile kütüğüne kayıt yaptırabileceğidir. Dolayısıyla, EK m. 1’de ifade edilen onsekiz yaşını tamamlayana kadar herhangi bir nedenle aile kütüğüne kaydedilmemiş kişiler yabancı bir devletin vatandaşlığını taşıyor iseler, soy bağının kurulması durumunda Türk vatandaşlığını kazanabilirler düzenlemesindeki “herhangi bir nedenle aile kütüğüne kaydedilmeyen kişilerin” Türk vatandaşlığını kazanması arasındaki bağlantı, kanaatimizce, hatalıdır. Her ne kadar Yönetmelik m. 7/f.1’de “Yapılan bildirim üzerine doğumdan itibaren Türk vatandaşlığı kazanılır” ifadesi bulunsa bile bu ifade TVK ile çelişen bir düzenlemedir. Bir başka anlatımla normlar hiyerarşisine ve kanunilik ilkesine aykırılık

74 Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, RG 8.12.2001/24607.

75 Erdem (n 2) 277-279.

76 Dardağan Kibar (n 16) 14.

77 ibid 15.

78 Nüfus Hizmetleri Kanunu, Kanun Numarası: 5490, Kabul Tarihi: 25.4.2006, RG 29.4.2006/26153.

teşkil etmektedir. Çünkü bildirim usuli bir işlem olup, yetkili makamlar tarafından işlem yapılabilmesi için gerekli unsurlardan biri olabilir⁷⁹. Ancak, “vatandaşlığın kazanılması, doğum olgusuna dayanan ve maddi hukuku ilgilendiren bir durumdur. Vatandaşlığın resmi kayıt ve belgelerle teyit edilmesi Usul Hukukuna ilişkindir.⁸⁰” Aile kütüğüne kaydedilmek Türk vatandaşlığını kazanmanın bir sonucudur, sebebi değildir.

Kanun hükmünün uygulanabilmesi için gerekli olan ikinci şart ise kişinin yabancı bir devletle vatandaşlık bağı bulunmamasıdır. Ancak, burada iki temel sorun bulunmaktadır. Birincisi, yukarıda da izah edildiği üzere, doğum yoluyla kazanılmış bir vatandaşlığın sadece ispat edilerek tescil edilmesi gerekiyor ve bu kişi aynı zamanda yabancı bir devletin vatandaşlığını sahipse bu durumda bu kişiyi kanundaki diğer şartları taşıyor olsa bile Türk vatandaşlığını tescil etmeyecek miyiz? EK m. 1’in açık düzenlemesine bakıldığı zaman yabancı bir devlet vatandaşlığını bulunan kişiler EK m.1 kapsamında Türk vatandaşlığına tescili gerçekleştiremeyecektir. Bu durum m. 44’te izin verilen çok vatandaşlık düzenlememiz ile uyum içerisinde değildir.

İkinci sorun ise uygulamada ortaya çıkabilecek sorundur. Zira “saklı nüfus” olarak değerlendirilebilecek kişiler başka bir ülkenin vatandaşı olduğunu beyan etmezler ise bu durumda bu tespit nasıl ve kimler tarafından yapılacaktır? Her zaman başka bir devletin vatandaşlığının taşınıp taşınmadığının tespiti çok kolay olmamakla beraber bu tespiti MİT Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü yapacaktır. Başka bir devletin vatandaşı olmasına rağmen bu gerçeğin tespit edilememesi halinde EK m. 1 kapsamında Türk vatandaşlığına tescil gerçekleşirse ve bu durum sonradan ortaya çıkarsa, TVK m. 31 kapsamında kazanılan Türk vatandaşlığının iptali gündeme gelecektir. Ancak, bunun da doğru olmadığı kanaatine sahibiz. Zira soy bağının ispatı ile kişi Türk vatandaşlığını tescil ettirebilecek iken EK m. 1’de yer alan başka bir devletin vatandaşı olmama şartına uyabilmek nedeniyle gerçeğe aykırı beyanda bulunmasının sonucunda Türk vatandaşlığının iptal edilmesi doğru olmayacaktır.

Hükmün uygulanabilmesi için gerekli olan son şart ise Türk vatandaşlığını kazanacak kişilerin “...ana veya baba, bunların ölmüş olması halinde, varsa kardeşleri ile hısımlığını gösterir tıbbî rapor ibraz etmeleri...” gereklidir. Soy bağının kurulması için yapılacak tıbbi çalışma sonucuna göre, diğer koşulların da sağlanması şartıyla, kişi Türk vatandaşlığını kazanabilecektir. Maddenin düzenlenme nedeni olarak TBMM’de ortaya konulan gerekçe “...başvuru aşamasından tescil işlemine kadar olan sürecin çok uzun ve yapılan tahkikatların sağlıklı olmaması nedeniyle gösterdiği ailenin mensubu olduğuna dair tıbbi rapor ibraz edilmesi halinde doğrudan aile kütüklerine tescil edilmesi...”⁸¹dir. Bu sebeple, Kanun hükmünün doğru bir şekilde

79 Dardağan Kibar (n 16) 7.

80 ibid.

81 Madde Gereğesi, 11.

uygulanabilmesi için Sağlık Bakanlığı tarafından bir Genelge yayımlanmıştır⁸². Yayımlanan Genelge ile tıbbi rapor düzenlenirken dikkat edilmesi gereken usul ve esaslar ortaya konulmuştur.

II. 7039 Sayılı Kanun ile TVK Madde Metinlerinde Yapılan Değişiklikler

A. Kesintisiz İkamet Süresinin Hesaplanmasında Değişiklik

7039 sayılı Kanunun 30. maddesiyle 5901 sayılı Kanunun 15. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “altı” ibaresi “oniki” şeklinde değiştirilmiştir. Uygulamada Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanmak isteyen yabancıların sağlamakta zorlandıkları hükümlerden biri TVK m. 11/1(b)’dir. Bu hüküm uyarınca, Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye’de kesintisiz beş yıl ikamet etmesi gereklidir. Bu şart Türk vatandaşlığının yetkili makam kararı ile kazanılmasında Kanun’un aradığı temel şartlardan biridir. Kesintisiz beş yıllık sürenin nasıl hesaplanacağını TVK m. 15 düzenlemiştir. Değişiklik öncesi, başvuru için aranan ikamet süresi içerisinde toplam altı ayı geçmemek üzere Türkiye dışında bulunabileceği hükmü yer almaktaydı. Bahsi geçen altı aylık sürenin aşılmaması durumunda yurt dışında geçirilen süreler TVK’da öngörülen ikamet süreleri içerisinde değerlendirilecekti. Bahsedilen altı aylık sürenin aşılması durumunda ise kesintisiz beş yıl ikamet etme süresi yeniden başlayacaktı.

Tiryakioğlu, altı aylık sürenin TVK m. 11/f.1(b) kapsamında kısa olduğunu, günümüzün hayat koşulları ile bağdaşmadığını fakat TVK m. 14/f.1 uyarınca ise yeterli olduğunu ileri sürmüştür. Bu değerlendirmesini yaparken ortalama olarak vatandaşlığa başvuru yapan kişilerin iki ay yurt dışında kalmasını hesap etmiş ve bu bağlamda 11. madde kapsamında Türk vatandaşlığını kazanacak kişiler için bu sürenin en azından on ay olması gerektiğini söylemiştir⁸³. *Tiryakioğlu*’nun bu haklı eleştirisi kanun koyucu tarafından da uygulamadaki sorunlar görüldükten sonra makul bulunarak süre konusunda bir değişikliğe gidilmiştir. Yapılan değişiklikle TVK. m. 11 ve 14 arasında süre açısından bir farklılığa gidilmemiştir.

Altı aylık süre TVK’da ortaya konulan beş (m. 11/f.1(b)) ve üç (m. 14/f.1) yıllık kanuni ikamet süreleri içerisinde özellikle “nitelikli”⁸⁴ olarak ifade edebileceğimiz Türk

82 Soybağının Tespiti Hakkında Genelge 2019/3, Genelge Sayısı: 95966346-440.99-158, Kabul Tarihi: 29.01.2019, <https://www.tuseb.gov.tr/enstitu/tacese/yuklemeler/mevzuatlar/SOYBAGIGENELGE.pdf>, Erişim Tarihi: 8 June 2019.

83 Bilgin Tiryakioğlu, ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun Eleştirel Analizi’, in *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler, Uluslararası Sempozyum Bildirileri Kitabı* (Türkiye Barolar Birliği 2010) 24, 41 ve 66, (Eleştirel).

84 7039 sayılı Kanun’un 30. maddesinin gerekçesi şöyledir: “Vatandaşlığımıza alınmak için başvuran yabancılar sanayici, işadamları, Ar-ge uzmanları, doktor ve mühendis gibi nitelikli kişiler olup, meslek ve görevleri gereği uzun süre yurt dışında bulunabilmektedirler. Bu düzenleme ile Türkiye’ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen kişilerin Türk vatandaşlığına kabulüne imkân sağlamaktır. Bu nedenle vatandaşlığa alınma talebinde bulunan yabancıların başvurusu için aranan ikamet süresi içinde Türkiye dışında bulunacağı süre altı aydan dokuz (Komisyon çalışmasında on iki aya çıkarıldı) aya çıkarılmaktadır.” Bkz Madde Gerekçesi 11.

vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılar açısından kısa bir süre olarak kalmaktaydı. Türk vatandaşlığına başvuran sanayici, doktor, işadami, mühendis gibi “nitelikli” kişiler meslek ve görevleri gereği uzun süreler yurt dışında bulunabilmektedirler. Bütün diğer şartları sağlamalarına rağmen yurt dışında buldukları sürenin “altı” aylık emredici süreyi geçmesinden dolayı Türk vatandaşlığını kazanamamaktadırlar. Bu sebeptendir ki 7039 sayılı Kanun tasarısı hazırlandığı zaman altı aylık süre dokuz ay olarak düzenlenip ilgili Komisyonlara⁸⁵ gönderilmiştir. Hükümetin teklif ettiği dokuz aylık süre oniki ay olarak değiştirilerek TBMM’de kabul edilmiştir.

Kanaatimizce, yapılan değişiklik uygulamada sorun olan ve özellikle “nitelikli” başvurular açısından gerçekleştirilmesi zor bir şart olan altı aylık sürenin iki katına çıkarılarak oniki ay olarak düzenlenmesi yerinde olmuştur. TVK m. 14 uyarınca Türk vatandaşlığını ikamet şartına bağlı olarak yeniden kazanacaklar açısından ise süre çok makul hale gelmiştir. Üç yıllık ikamet sürelerinin üçte birini yurt dışında geçirmeleri mümkün hale gelmiştir.

B. Maddi Hataların Düzeltilmesi ve Tamamlanması

Vatandaşlık hukuku işlemleri sırasında idarenin karar alırken maddi hatalar yapması veya işlemlerde bazı eksiklikler bulunması olasıdır. Kanun ile idareye maddi hataları düzeltme ve tamamlama yetkisi verilmesi durumunda, idare mahkeme kararı olmaksızın yapılan maddi hatayı düzeltme, varsa eksiklikleri giderme imkânına sahip olacaktır. Hükmün düzenleniş gerekçesinde de m.39’da yapılan değişikliğin amacı sonradan Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin kayıtlarında yapılan maddi hataların dayanak belgesine uygun olarak düzeltilmesi ve bu yolla da işlemlerin hızlandırılması olarak ifade edilmiştir⁸⁶.

7039 sayılı Kanununun 31. maddesi 5901 sayılı TVK’nın 39. maddesinin başlığı ve içeriğini değiştirmiştir. Mevcut düzenleme aşağıdaki şekildedir:

“Maddi hataların düzeltilmesi ve tamamlama

MADDE 39- (1) Bu Kanuna göre alınan kararlarda maddi bir hata veya eksikliğin bulunduğu sonradan anlaşılması halinde, dayanağına uygun şekilde Genel Müdürlükçe düzeltme veya tamamlama kararı alınır.”

Değişikliğin tam olarak ne getirdiğini anlayabilmek ve karşılaştırma yapabilmek için değişiklik öncesi düzenlemeyi de buraya almakta fayda bulunmaktadır. Değişiklik öncesi TVK m. 39’un düzenlemesi şöyledir: *“Bu kanuna göre alınan kararlarda maddi bir hata bulunduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren makam tarafından düzeltme veya değiştirme kararı alınır.”*

85 İçişleri Komisyonu (Esas Komisyon) ve Adalet Komisyonu (Tali Komisyon). Tali Komisyon olan Adalet Komisyonu Kanun Tasarısı ile ilgili raporunu TBMM’ye sunmamıştır.

86 Madde Gerekçesi 11.

İki hüküm arasındaki değişikliklerin başında maddenin başlığı gelmektedir. Maddenin başlığına "...ve tamamlama" ifadesi eklenmiştir. Benzer bir şekilde hükmün içerisinde "...veya eksikliğin..." bulunması durumunda tamamlama kararı alınabileceği yer almıştır. Dolayısıyla başlıktan ve içerikten anlaşıldığı üzere maddi hataların yanında eksiklikler de yeni hüküm kapsamında tamamlanabilecektir.

7039 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikte "...dayanağına uygun şekilde Genel Müdürlükçe düzeltme veya tamamlama kararı alınır." hükmü bulunmaktadır. Önceki düzenlemede ise "...kararı veren makam tarafından düzeltme veya değiştirme kararı alınır" denilmekteydi. İki düzenleme arasındaki temel fark düzeltme veya tamamlama kararını alacak makamın kim olduğudur. Önceki düzenlemede yetkide paralellik ilkesi gereği kararı veren makam tarafından düzeltme veya değiştirme kararı alınmakta idi. Yeni düzenlemede bu yetki Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne (Genel Müdürlük) verilmiştir. Başka bir anlatımla, düzeltme ve tamamlama kararı alma yetkisi Genel Müdürlüğe aittir. Genel Müdürlüğün kararı alıp dosyayı icrai işlemi gerçekleştirmek için kararı verem makama mı göndereceği yoksa icrai işlemi de yine kendisinin mi yerine getireceği kanun maddesinden anlaşılamamaktadır. Yönetmeliğin ilgili maddesinde değişiklik yapılması durumunda bu husus açıklığa kavuşacaktır⁸⁷. *Güngör*, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne TVK m. 39/f.1 uyarınca verilen yetkinin takdiri olmadığını; TVK kapsamında alınan idari kararda hata veya eksiklik bulunması halinde Genel Müdürlüğün göz ardı edemeyeceğini; düzeltme veya tamamlama gerektiren bir durum ile karşılaşıldığında Genel Müdürlük tarafından karar alınacağını; maddi hata ve eksikliklerin dayanağına uygun olarak yine Genel Müdürlük tarafından yerine getirileceğini ifade etmiştir⁸⁸. Kanaatimizce, karar alma sonrası değişikliğin de Genel Müdürlük tarafından yapılması halinde yetkide paralellik ilkesinin ihlal edileceğinden kuşku yoktur. Yetkide paralellik ilkesi kapsamında yapılan hatanın veya eksikliğin hangi makam tarafından yapılmış ise aynı makam tarafından düzeltilmesi uygun olacaktır. Türk vatandaşlığını kazandırma veya kaybettirmeye ilişkin işlemi İçişleri Bakanlığı veya Cumhurbaşkanlığı'nın yapmış olması sebebiyle düzeltme veya tamamlama işleminin de aynı makam tarafından yapılması uygun olacaktır. 7039 sayılı Kanun ile yapılan yeni düzenlemede "karar almak" sadece durum tespiti yapıp bu durumu yetkide paralellik ilkesi bağlamında işlemi yapan makama gönderme anlamına gelmekte ise bu durumda düzenleme olumludur. Ancak, burada da şöyle bir sorun ortaya çıkacaktır. Genel Müdürlüğün eksik ya da hatalı dediği işlemi örneğin Cumhurbaşkanı uygun bulmaz ise nasıl bir yol izlenecektir? Kanaatimizce, Genel Müdürlüğün kararı bir tespit kararı niteliğinde olacaktır ve uygun bulunmaması halinde geçerliliğini kaybedecektir.

87 19.10.2017 tarihinde yürürlüğe giren ve üzerinden yaklaşık iki yıllık bir süre geçmesine rağmen Yönetmelik'te bir değişiklik henüz yapılmamıştır.

88 *Güngör* (n 2) 215.

Yönetmelik m. 65'te maddi hataların düzeltilmesi durumu düzenlenmiştir. Bu düzenleme mevcut haliyle kanunun ilgili hükmü ile çelişmektedir. Aslında, Yönetmeliğin ilgili hükmü 7039 sayılı Kanun ile yapılan düzenleme öncesi de TVK m. 39 ile çelişmekteydi. 7039 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesi kanunda olmamasına rağmen Yönetmelik m. 65/f.1'de "...ya da tamamlama kararı..." diyerek kanunda olmayan bir durumu yönetmelik ile düzenlemiş durumdaydı. Bu husus kanunilik ilkesine aykırılık teşkil etmekteydi. Mevcut kanun hükmü ile Yönetmeliğin 65. maddesinin ilgili bölümü uygun hale gelmiştir. Başka bir anlatımla burada kanun hükmü yönetmelik hükmüne uygun hale getirilmiştir denilebilir. Ancak, Yönetmelik hükmünün bir kısmı da yeni düzenleme ile çelişir duruma gelmiştir. Yönetmelik m. 65/f.1'de " düzeltme ya da tamamlama kararı, kararı veren makam tarafından alınır" hükmü haizdir. 7039 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası bu yetki Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Bu sebeple ivedilikle Yönetmelik'te gerekli değişiklikler yapılmalı ve yönetmelik hükmü kanun hükmü ile paralel hale getirilmelidir.

7039 sayılı Kanun ile getiren diğer önemli değişiklik ise yapılacak düzeltme ve tamamlamanın dayanağına uygun bir şekilde yapılması hususudur. Eksiklik veya hata düzeltilecek ise bunun mutlaka dayanağına uygun bir şekilde yapılması gerekir. Önceki düzenlemede yer almayan bu husus 7039 sayılı Kanun ile TVK m. 39'da yer almıştır. Aslında benzer bir hüküm hâlihazırda Yönetmelikte bulunmaktadır. Yönetmelik m. 65/f.2'de iki durumda ancak düzeltme ya da tamamlama kararı alınabileceğini hüküm altına almıştır. Bunlardan birincisi kişi bilgilerinin dayanağına uygun yazılmaması durumudur. İkincisi ise kişi bilgilerinin eksik olması halidir. Dayanağına uygun şekilde tesis edilen nüfus kayıtları üzerinde mahkeme kararı olmaksızın değişiklik yapmak mümkün değildir (Yönetmelik m. 65/f.3). Yönetmeliğin açık hükmüne rağmen uygulamada maddi hatalar düzeltilirken veya tamamlanırken vatandaşlıkla ilgili alınan icrai kararların gerekçesinin değiştirildiği görülmektedir⁸⁹. İcrai kararların gerekçesinin değiştirilmesi durumunda hükmün konuluş amacına aykırılık oluşturacağı konusunda şüphe yoktur⁹⁰.

Kısaca, 7039 sayılı Kanun'un 31. maddesi ile TVK m. 39'da yapılan değişiklikler ile temelde Kanun hükmü mevcut Yönetmelik hükmüne uygun hale getirilmiştir denilebilir. Ancak, hâlâ Kanun ile Yönetmeliğin çeliştiği noktalar bulunmaktadır. Bunların da Kanun'a uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

III. 7039 Sayılı Kanun ile TVK'dan Kaldırılan Hükümler

7039 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile 5901 sayılı Kanun'un 11. maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve 20. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Böylelikle

⁸⁹ Doğan (n 2) 214.

⁹⁰ ibid 214.

7039 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile TVK'da bir fıkra ve bir fıkranın bir bölümü yürürlükten kaldırılmış olmaktadır.

A. Türk Vatandaşlığını Kazanmak İsteyen Yabancılardan Taşındıkları Devlet Vatandaşlığından Çıkma Şartı

7039 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile TVK m. 11/f.2 yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili fıkranın niçin yürürlükten kaldırıldığı maddenin düzenleme gerekçesinde ifade edilmiştir. 7039 sayılı Kanun ile TVK m. 10'a eklenen ikinci fıkra nedeniyle TVK m.11/f.2 yürürlükten kaldırıldığı madde gerekçesinde ifade edilmiştir⁹¹.

Yürürlükten kaldırılan TVK m.11/f.2 ve eklenen TVK m.10/f.2'yi karşılaştırarak incelemekte fayda vardır. Mülga TVK m. 11/f.2 hükmü "Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, yukarıda sayılan şartlarla birlikte, taşındıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasların tespiti Bakanlar Kurulunun yetkisindedir" şeklindedir. Hükümden de anlaşılacağı üzere fıkra 1'de aranan şartlara ilave olarak taşındıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartının aranabileceği, bu takdirin kullanılmasındaki esasları tespit Cumhurbaşkanı'nın (Bakanlar Kurulu)⁹² yetkisine verilmiştir. *Güngör*; mülga fıkranın Türk vatandaşlığı kazanan kişinin devletin güvenliği ve uzun vadeli politikaları içerisinde sakıncalı olarak kabul edilen yabancı bir devletin vatandaşlığını taşıması fikrinin uygun görülmemesine dayandığını, mülga 403 sayılı Kanun döneminde verilen Danıştay kararlarını⁹³ esas alarak ifade etmiştir⁹⁴. Bu gerekçenin yanında, ilgili fıkranın özellikle bazı devletlerin Türk vatandaşlarının kendi vatandaşlıklarını alırken Türk vatandaşlığından çıkma zorunluluğu getirmesi (örn. Almanya, Avusturya vb) durumunda, karşılıklılık ilkesi kapsamında, aynı muameleyi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanmak isteyen o devletin vatandaşına uygulayabilmek için getirildiği kanaatine sahibiz⁹⁵. Bununla birlikte bu karşılıklılık hakkı kullanırken kanunilik ilkesine aykırılık oluşturmaması için kanun ile bu düzenleme getirilmiştir.

Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi çok vatandaşlığı korumak amacıyla m. 14 vd. maddelerde düzenleme yapmıştır⁹⁶. Sözleşmenin 15. maddesine göre yabancı devlet

91 Madde gerekçesi 11.

92 2.8.2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nın 188. maddesiyle "Bakanlar Kurulu" ifadesi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

93 Danıştay 10 D, 5039/2825, 29.5.2000 Karar için bkz Yakup Bal, Mustafa Karabulut and Yahya Şahin, *Danıştay 10. Daire Kararları, Cilt 1*, (Turhan 2003) 642-643, atıfla Güngör *Tabiiyet* (n 2) 81, dn 290; Danıştay 10 D, 9/5118, 21.10.1998, Karar için bkz Bal, Karabulut and Şahin 651-652, atıfla Güngör *Tabiiyet* (n 2) 81 dn 290.

94 Güngör (n 2) 81; Bingöl Schrijer (n 26) 229.

95 5901 sayılı Kanun'un gerekçesinde fıkranın niçin düzenlendiğine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır.

96 Avrupa Sözleşmesi'nden önceki dönemlerde çifte veya çok vatandaşlığın önlenmesi yönünde vatandaşlık hukukunda hakim ilke mevcuttu. Hatta bu konuda "Çok Vatandaşlık Hallerinin Azaltılmasına ve Çok Vatandaşlık Hallerinde Askeri Yükümlülüğe İlişkin Sözleşme" 28 Mart 1968 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz Nihal Uluocak, 'Çifte Vatandaşlığın Önlenmesine İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Son Gelişmeler', (1987) 7(2) MHB, 181, 181 vd; Çifte vatandaşlık terimi yerine çok vatandaşlık teriminin kullanılması kapsam açısından yerinde olacaktır. Bkz. Rona Aybay and Nimet Özbek *Vatandaşlık Hukuku*, (4th edn, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2015) 55.

vatandaşlığını kazanan kişinin âkit devletin vatandaşlığını tutup tutmayacağı, âkit devletin vatandaşlığını kazanan kişinin yabancı devletin vatandaşlığını bırakıp bırakmayacağı meselesini âkit devletlerin ihtiyarına bırakmıştır. Ancak Sözleşmenin 16. maddesinde yabancı bir devlet vatandaşlığından çıkmanın mümkün olmadığı ya da makul olmadığı durumlarda âkit devletler bunu kendi vatandaşlığının kazanılması veya muhafazası için bir şart olarak kabul edemeyeceklerdir⁹⁷.

Doktrinde mülga TVK m. 11/f.2 değişik gerekçelerle eleştirilmiştir. Örneğin, *Giray* 5901 sayılı TVK m. 44 ile çok vatandaşlık prensibi kabul edilmişken mülga TVK m. 11/f.2 üzerinden Türk vatandaşlığının kazanılmasında tek vatandaşlığın aranılmasının uygun olmadığını ifade etmiştir⁹⁸. Mülga TVK m. 11/f.2 *Erten* tarafından da öngörülebilirlik ilkesini ihlal ettiği ve Bakanlar Kurulu'na (Cumhurbaşkanı'na) muğlak yetkiler tanıdığı gerekçesiyle eleştirmiştir⁹⁹. Doktrinde yapılan bu haklı eleştirinin düzeltilmesi yerine, mevcut düzenlemenin kaldırılarak yerine yönetmelik ile İçişleri Bakanlığı tarafından düzenlenmesinin amaçlanması kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

TVK m. 11/f.2'nin kaldırılmasına gerekçe gösterilen 7039 sayılı Kanun ile eklenen TVK m. 10.f.2 şöyledir: “Bu Kanun uyarınca sonradan Türk vatandaşlığının kazanılmasında uygulanacak temel ilke ve esaslar ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlıkça belirlenir.” Bu fıkranın değerlendirmesi genel olarak yukarıda yapılmıştır. Ancak, burada bu başlık altında söylenmesi gereken husus kanunilik ilkesidir. Bir başka devletin vatandaşlığından çıkmanın istenip istenmeyeceği meselesi TVK'da İçişleri Bakanlığı'nın takdir hakkına bırakılmış bir mesele olmaması sebebiyle bu konuda temel ilke ve esasların İçişleri Bakanlığı tarafından düzenlenmesi kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Çünkü burada kanunda belirtilen hususlar hakkında usul ve esasları belirlemenin ötesinde kanun koyucunun yerini olarak İçişleri Bakanlığı'nın bir düzenleme yapması yerinde olmayacaktır.

B. Velayete Sahip Olma Anı

Yetkili makam kararı ve seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasının çocuklar üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bu etki, başka bir anlatımla yetkili makam kararı veya seçme hakkı yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin çocuklarının hangi durumlarda ana veya babalarıyla birlikte Türk vatandaşlığının kazanacakları TVK m. 20/f.2'de ve Yönetmelik m. 37'de düzenlenmiştir.

7039 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle, TVK m. 20/f.2'de yer alan “Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Böylelikle “... Türk

97 Güngör 'Avrupa' (n 69) 242.

98 Faruk Kerem Giray, '5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu Hakkında Değerlendirme' (2011) 8(1) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Ata Sakmar'a Armağan) 381, 392.

99 Rifat Erten, 'Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'nın Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirmeler', (2008) (4) Ankara Barosu Dergisi, 36, 44-45.

vatandaşlığını kazanan yabancıların ergin olmayan çocuğun sonradan alınan velayet kararı ile de Türk vatandaşlığını kazanması sağlanmaktadır”¹⁰⁰. 7039 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılan “Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte” ifadesi ile velayet hakkı konusunda zaman sınırlaması kısmen ortadan kalkmıştır. Bu sınırlama çocuğun ergin olması anına kadar kalkmıştır. Çünkü TVK 20/f.3’e göre ana ya da babanın Türk vatandaşlığı kazandığı anda kendileri ile birlikte işlem görmeyen çocukları ergin olduktan sonra TVK m. 11 kapsamında Türk vatandaşlığını kazanabilirler. Türk vatandaşı olan ana veya baba diğer şartları sağlamak kaydıyla ergin olmayan çocuğu velayeti kendisinde olmak kaydıyla kendisi ile Türk vatandaşı olabilir. Çocuğun ana veya baba ile Türk vatandaşı olabilmesi için (diğer şartların sağlanması şartıyla) kişi Türk vatandaşı olduğunda velayetin kendisinde olması gerekmez. Başka bir anlatımla çocuğun Türk vatandaşlığını kazanması amacıyla yapılan başvuru anında velayetin Türk vatandaşlığını kazanmış ana ya da babada olması yeterlidir.

TVK m. 20/f.2’deki değişiklik nedeniyle ivedilikle Yönetmelik m.37/f.4’de değişiklik yapılması gerekmektedir. Zira ilgili düzenlemede “Türk vatandaşlığını kazanan ana veya babadan *Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte* velayeti kendisinde bulunan çocuğu, Türk vatandaşı olmayan eşin muvafakat etmesi halinde ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanır.” hükmü vardır. Mevcut kanun hükmü ile yönetmelik hükmü arasında belirgin bir çelişki bulunmaktadır.

Sonuç

7039 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler hakkında kategorik olarak doğrudur veya yanlıştır demek yerinde değildir. Zira yapılan değişikliklerin farklı saiklerle yapıldığı görülmektedir. Ancak, kanun değişikliğinde ortaya konulan gerekçelerin bir kısmı haklı ve yerinde gerekçeler değildir. Yukarıda da söylendiği üzere, kanunların kısa aralıklarda değiştirilmesi hukuki istikrara zarar vermektedir. Bu durum bir yönüyle hem belirlilik hem de hukuki güvenlik ilkesine zarar vermektedir. Bu sebeple, kanunların etkinliğini ve istikrarını ortaya koyabilmek için kanunlar toplumun ihtiyaç duyduğu konularda¹⁰¹, uluslararası hukuka uygun olarak önceden konunun uzmanlarından ve kanunu uygulayanlardan görüş alınarak¹⁰² yapılması gereklidir. Aksi takdirde, yapılan düzenlemeler kısa zamanda değişikliğe uğramaya mahkûm olacaktır. 5901 sayılı TVK’nın düzenleniş gerekçesinde mülga 403 sayılı Kanun’un pek çok defa değişiklik geçirmesi nedeni ile yapısının bozulması¹⁰³ sonucu yapıldığı

100 Madde Gerekçesi 11.

101 Kanun koyucu toplumun ihtiyaçları ile uyuşmayan düzenlemeler yapması durumunda yürürlüğe konan kanunun etkinliği zayıf olacaktır. Bkz. Kamuran Reçber, *Uluslararası Hukuk Ders Kitabı*, (Dora 2014) 27-28.

102 Reçber and Özgenç (n 3) 386.

103 Sargın yapılan birçok değişiklik nedeniyle mülga 403 sayılı TVK’nın “... birbirleriyle olan mantıksal bütünlüğünü ve dolayısıyla temelinde yatan bütünleştirici felsefeyi kaybetmiş hükümlerden oluşan bir maddeler manzumesi haline gelen mevcut Kanun’umuz, tümüyle yeni bir düzenleme yapılması gerektiğini...” savunmuştur. Bkz Fügen Sargın, ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda Değişiklik Yapan 2003 Tarihli ve 4866 Sayılı Kanun Kapsamında Bir Değerlendirme’, (2004) 53(1) AÜHFD, 27, 57.

hatırlanırsa; yapılacak değişikliklerin üzerinde yeterince çalışılmadan yapılmaya devam edilmesi bizi kısır bir döngüye itecektir¹⁰⁴.

Mevcut durumda ivedilikle yapılması gereken husus normlar hiyerarşisine uygun olarak 7039 sayılı Kanun ile 5901 sayılı TVK'da yapılan değişikliklerin Yönetmelik'te düzenlenmesidir. Aksi durumda kanun ile çelişen, normlar hiyerarşisine aykırı bir Yönetmelik varlığını sürdürecektir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almamıştır.

Kaynakça/References

Kitaplar ve Makaleler

- Arat T 'Türk Vatandaşlığından Iskat Edilen Kişilerin Mülkiyet ve Miras Hakları,' (1974) 31(1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 279-360.
- Atay EE *İdare Hukuku: 16 Nisan 2017 Tarihli Anayasa Değişikliğine Göre Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş*, (6th edn Seçkin 2018).
- Aybay R and Özbek N *Vatandaşlık Hukuku*, (4th İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 2015).
- Aykaç, AC, (Çev.) 'Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi' (2008) (77) TBB Dergisi, 359-383, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-77-445> Erişim Tarihi: 7 July 2019.
- Baran Çelik N 'Güncel Gelişmeler Işığında Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması' (2017) (130) TBB Dergisi 357-418.
- Bingöl Schrijer B 'Vatandaşlık Hakkının Kapsamı ve Egemenlik İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme' (2018) 22(1) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 199-265.
- Dardağan Kibar, EG, 'Türk Vatandaşlık Mevzuatı ve Güncel Gelişmeler Işığında Vatandaşlığın Kanuniliği İlkesi' in Doğan V, Yılmaz AÇ and AYHAN İZMİRLİ L (eds) *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler*, (Savaş 2019) 3-16.
- Doğan V 'Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı-Avrupa Topluluğu Hukuku Açısından Bir Değerlendirme-Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna Katılım Süreci' in *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler; Uluslararası Sempozyum Bildirileri Kitabı* (Türkiye Barolar Birliği 2010) 139- 155, (Avrupa Topluluğu).
- Doğan V *Türk Vatandaşlık Hukuku* (15th edn Savaş 2018).
- Dolunay A 'Vatandaşlık Hukuku Temel İlkelerinin Türk Hukuku ve Kıbrıs Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi' (2016) (122) TBB Dergisi 36-416.
- Ekşi N *Damıtay Kararları Işığında Türk Vatandaşlığı Kanununa İlişkin İdari Davalar* (Arıkan 2008).
- Erdem BB *Türk Vatandaşlık Hukuku* (6th edn, Beta 2017).
- Erkan M 'Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 72/5. Maddesinin Kanunilik İlkesi ve Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Bağlamında Değerlendirilmesi' (2019) 14(175-176) BUHFD 329-356. (Kanunilik).
- Erkan M 'Türk Vatandaşlığının Sonradan Kazanılmasında 'Milli Güvenlik' ve 'Kamu Düzeni' Kavramlarının İncelenmesi' in in DOĞAN V, YILMAZ AÇ and AYHAN İZMİRLİ L (eds) *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Meseleler* (Savaş 2019) 17-38.

104 Tanrıbilir 'Hazırlanması' (n 3) 54.

- Erten R ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı’nın Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirmeler’ (2008) (4) Ankara Barosu Dergisi 36-61.
- Fişek H *Türk Vatandaşlık Hukuku*, (Ankara Üniversitesi Yayınları 1959).
- Ganczer, M ‘The Right to a Nationality as a Human Right?’ Hungarian Yearbook of International Law and European Law 2015, 15-33, http://real.mtak.hu/24919/1/9789462365032_hfdst02.pdf Erişim Tarihi: 7 July 2019.
- Giray FK ‘5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu Hakkında Değerlendirme’ (2011) 8(1) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Ata Sakmar’a Armağan) 381-402.
- Gözübüyük Ş and TAN T *İdare Hukuku Cilt 1, Genel Esaslar*, (9th edn, Turhan 2013).
- Güngör G ‘Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi’ (1997-1998) 17(1-2) MHB 229-250 (Avrupa).
- Güngör G *Tabiiyet Hukuku* (6th edn, Yetkin 2018) (Tabiiyet).
- Karakoç İ, *Hukuk Tarihinde Vatandaşlık-Yabancılık Statüsü*, (Yetkin 2012).
- Kuluçlu E ‘Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri’ (2008) (71) Sayıştay Dergisi, <http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der71m1.pdf> Erişim Tarihi: 9 May 2019; <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911557.pdf> Erişim Tarihi: 9 May 2019.
- Nomer E ‘Türk Vatandaşlığı Kanunundaki Değişiklikler’ (1981) 1(1) MHB 15-19 (Değişiklikler).
- Nomer E *Türk Vatandaşlık Hukuku* (24th edn, Filiz 2018).
- Özbek N ‘İlgilinin İstemi Gerekmezsizin Türk Vatandaşlığıyla İlişkinin Kesilmesi’ (2018) (139) TBB Dergisi 81-128.
- Özbek N *Türk Vatandaşlık Hukukunda İlgilinin İstemi Gerekmezsizin Türk Vatandaşlığıyla İlgisinin Kesilmesi* (Yetkin 2019) (İlgilinin İstemi).
- Özel S ‘Suriyeli Sığınmacıların Kitlese Olarak Türk Vatandaşlığına Alınması Meselesinin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi’ (2017) 91(3) İstanbul Barosu Dergisi 14-31.
- Reçber K *Uluslararası Hukuk Ders Kitabı*, (Dora 2014).
- Reçber K and Özgenç Z ‘5901 Sayılı Türk Vatandaşlık Kanunundaki Bazı Boşluklar’ (2016) 74(1) İÜHF 373-387.
- Sargın F ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda Değişiklik Yapan 2003 Tarihli ve 4866 Sayılı Kanun Kapsamında Bir Değerlendirme’ (2004) 53(1) AÜHF 27-63.
- Seçkin S and Üstün G ‘İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekeçe İlkesi’ (2015) 21(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın’a Armağan) 509-533.
- Şit Köşgeroğlu B ‘İstisnai Yoldan Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Genel Esaslar ve Son Değişiklikler Çerçevesinde Türk Vatandaşlığının İstisnai Yoldan Kazanılması’ (2017) 7(1) Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi 169-198.
- Tanrıbilir FB ‘Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi ve Türk Hukuku’ (2002) 22(2) MHB (Prof. Dr. Ergin Nomer’e Armağan) 791-818 (Vatandaşlık Sözleşmesi).
- Tanrıbilir FB ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısının Hazırlanması Nedenleri Üzerine’ (2007) (72) TBB Dergisi 37-54 (Hazırlanması).
- Tanrıbilir FB ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısının Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Hükümleri’ (2008) (75) TBB Dergisi 37-54 (Tasarı).
- Tanrıbilir FB ‘Vatandaşlığın İrade Dışı Kayıp Halleri’ in DOĞAN V, TANRIBİLİR FB and ŞİT B (eds) *Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu* (Seçkin 2008) 143-161, (İrade Dışı).

Tiryakioğlu B ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısına Göre Vatandaşlığın Yetkili Makam Kararı İle Kazanılması’ in DOĞAN V, TANRIBİLİR FB and ŐIT B (eds) *Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Sempozyumu* (Seçkin 2008) 79-96.

Tiryakioğlu B ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun Eleştirel Analizi’ in *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler, Uluslararası Sempozyum Bildirileri Kitabı*, (Türkiye Barolar Birliği 2010) 24-66, (Eleştirel).

Turhan T and Tanrıbilir FB *Vatandaşlık Hukuku Ders Notları* (2nd edn, Yetkin 2010).

Uluocak N ‘Çifte Vatandaşlığın Önlenmesine İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Son Gelişmeler’ (1987) 7(2) MHB 181-187.

unat İ *Türk Vatandaşlık Hukuku (Metinler-Mahkeme Kararları)*, (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları 1966).

İnternet Siteleri

Soybağının Tespiti Hakkında Genelge 2019/3, Genelge Sayısı: 95966346-440.99-158, Kabul Tarihi: 29.01.2019, <https://www.tuseb.gov.tr/enstitu/tacese/yuklemeler/mevzuatlar/SOYBAGIGENELGE.pdf>, Erişim Tarihi: 8 June 2019.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802ededc>, Erişim Tarihi: 7 July 2019.

<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-0178.pdf> Erişim Tarihi: 7 July 2019.

Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü’nün TBMM’ye sunduğu Tasarı Genel Gerekçesi <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss497.pdf> Erişim Tarihi: 4 June 2019.

7039 sayılı Kanunun Uygulanmasına Dair Genelge, Genelge Sayısı: 137396, Kabul Tarihi: 11.12.2017. Genelge için bkz [https://www.nvi.gov.tr/PublishingImages/mevzuat/mevzuat/genelge/7039%20Sayili_Kanunun_Uygulanmasi\(2017\).pdf](https://www.nvi.gov.tr/PublishingImages/mevzuat/mevzuat/genelge/7039%20Sayili_Kanunun_Uygulanmasi(2017).pdf), Erişim Tarihi: 7 June 2019.

Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi’nin İngilizce metni için bkz. <https://rm.coe.int/168007f2e8> Erişim Tarihi: 9 June 2019.

Mahkeme Kararları

Anayasa Mahkemesi, 1/20, 05.04.1977 www.anayasa.gov.tr Erişim Tarihi: 6 June 2019.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 1 D, 778/254 8.2.1994 bkz Şeref Gözübüyük and Turgut Tan, *İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar*, (9th edn, Turhan 2013) 115, dn 343.

Danıştay 13 D, 213/1558, 16.3.2005 www.legalbank.net Erişim Tarihi: 4 June 2019.

Danıştay 5 D, 219/461, 24.3.1987 www.legalbank.net Erişim Tarihi: 4 June 2019.

Danıştay 5 D, 2545/1659, 25.5.1988 www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 4 June 2019.

Danıştay 8 D, 1214/3344, 24.6.2011, www.legalbank.net Erişim Tarihi: 4 June 2019.

Danıştay 10 D, 5039/2825, 29.5.2000 karar için bkz. Yakup Bal, Mustafa Karabulut and Yahya Şahin, *Danıştay 10. Daire Kararları*, Cilt 1 (Turhan 2003) 642-643.

Danıştay 10 D, 9/5118, 21.10.1998 Karar için bkz Bal, Karabulut and Şahin 651-652.

Ramadan v. Malta, App no 76136/12 (ECHR 21 June 2016) <https://www.refworld.org/cases,ECHR,57ff5080ae3.html> Erişim Tarihi: 7 July 2019.